

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 33 L

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i rettergangslovgivningen mv.
(organiseringen av den sivile rettspleien
på grunnplanet)

Innhold

1	Proposisjonens hoved- innhold	5	4	Skjønn	25
			4.1	Innledning	25
			4.2	Gjeldende rett og forslaget i høringsnotatet	26
2	Bakgrunn	7	4.3	Høringsinstansenes syn	29
2.1	Sivil rettspleie på grunnplanet i politiet	7	4.3.1	Generelt	29
2.2	Historikk	7	4.3.2	Uttalelser om de enkelte lovforslagene	29
2.3	Andre nordiske lands ordninger ..	8	4.4	Departementets vurdering	30
2.4	Høringen	8	4.4.1	Til de enkelte forslagene	30
3	Organisering av den sivile rettspleie på grunnplanet	10	4.4.2	Uttrykket rettslig skjønn	35
3.1	Gjeldende rett	10	4.4.3	Andre lover som omtaler lensmannsskjønn	35
3.1.1	Den alminnelige namsmann	10	4.4.4	Konsekvensendring i jordskifteloven	35
3.1.2	Sekretariat for forliksrådet	10			
3.1.3	Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet	10	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	36
3.1.4	Sivil rettspleie på Svalbard	11			
3.2	Forslaget i høringsnotatet	11	6	Merknader til de enkelte bestemmelsene	37
3.2.1	Organiseringen av namsmanns- funksjonen	11	6.1	Til endringene om organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet	37
3.2.2	Sekretariatet for forliksrådet	12	6.2	Til endringene vedrørende lensmannsskjønn	39
3.2.3	Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet	13			
3.2.4	Sivil rettspleie på Svalbard	14			
3.3	Høringsinstansenes syn	14			
3.3.1	Organiseringen av namsmanns- funksjonen	14			
3.3.2	Sekretariatet for forliksrådet	17			
3.3.3	Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet	18			
3.4	Departementets vurdering	18			
3.4.1	Organiseringen av namsmanns- funksjonen	19			
3.4.2	Sekretariatsfunksjonen for forliksrådet	22			
3.4.3	Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet	23			
3.4.4	Sivil rettspleie på Svalbard	24			
				Forslag til lov om endringer i rettergangslovgivningen mv. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet)	43

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 33 L

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i rettergangslovgivningen mv. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 2. desember 2016,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i rettergangslovgivningen om organisering av den sivile rettspleie på grunnplanet i politiet.

I juni 2015 fattet Stortinget vedtak om iverksettning av nærpolitireformen, jf. Innst. 306 S (2014–2015) Innstilling fra Justiskomiteen om endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen). Til grunn for Stortingets behandling lå Prop. 61 LS (2014–2015) Endringer i politiloven mv. Proposisjonen her er en oppfølging av nærpolitireformens konklusjoner knyttet til den sivile rettspleie på grunnplanet.

Nærpolitireformen slo fast at for å sikre god faglig kompetanse i oppgaveløsingen, bør det åpnes for at oppgavene innen den sivile rettspleien på grunnplanet kan samles for større områder enn det enkelte lensmanns- eller politistasjonsdistrikt. Departementet foreslår i denne propo-

sjonen ny § 17 i politiloven som åpner for at én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd kan utføre oppgavene for flere lensmanns- eller politistasjonsdistrikter. En slik ordning vil åpne for at det kan etableres større namsmannsdistrikter. Den nærmere inndeling foreslås lagt til Kongen med mulighet for delegering.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke sivile rettspleieoppgaver som skal ligge til politi- og lensmannsetaten, er det i nærpolitireformen konkludert med at de fleste av dagens oppgaver fortsatt skal ligge hos politi- og lensmannsetaten. Det ble videre presisert at sekretariatsfunksjonen for forliksrådet har sammenhenger med namsmannsoppgavene som tilsier at funksjonen fortsatt bør ligge hos politiet. Departementet foreslår i denne proposisjonen at sekretariatsfunksjonen fortsatt skal ligge hos namsmannen.

Politi- og lensmannsetaten administrerer i dag ulike typer skjønn etter flere lover (oreigningslova, friluftsløven, lov om løysingsrettar, matrikkellova, plan- og bygningsloven mv). I forbindelse med nærpolitireformen ble det konkludert med at

politi- og lensmannsetaten bør avlastes denne oppgaven. For de fleste av skjønnene foreslås at jordskifteretten overtar oppgaven, men det foreslås også andre løsninger.

2 Bakgrunn

2.1 Sivil rettspleie på grunnplanet i politiet

Politiet utfører i dag størsteparten av oppgavene innenfor den sivile rettspleien på nivået under tingrettene. Kompetansen til å utføre disse oppgavene er lagt til hver enkelt lensmann, enkelte politistasjonssjefer og namsfogder. Politiets gjøremål er i det alt vesentlige følgende:

- Namsmannsfunksjonen,
 - utføre oppgaver i medhold av tvangsfullbyrdesloven, blant annet utlegg, fravikelser, tvangssalg av løsøre m.m.,
 - gjennomføring av midlertidig sikring i medhold av tvisteloven (arrest og midlertidig forføyning),
 - behandle gjeldsordningssaker,
- sekretariat for forliksrådet (forliksrådene ligger administrativt under Justis- og beredskapsdepartementet og forliksrådsmedlemmene utnevnes av kommunene),
- stevnevitnefunksjonen og
- enkelte andre rettspleiegjøremål, som skjønn og takster, og enkelte oppgaver i forbindelse med arv, skifte og konkurs.

I starten av 2015 var det, ifølge tall fra Politidirektoratet, 261 lensmannsdistrikter og 64 politistasjonsdistrikter. Av politistasjonsdistriktene har 43 sivile rettspleieoppgaver. Namsfogdene utøver oppgavene for de øvrige politistasjonsdistriktene. Det er i dag 12 namsfogddistrikter som i hovedsak dekker de største byene i landet (Oslo, Bergen, Fredrikstad, Kristiansand, Trondheim, Tromsø og Karlsøy, Stavanger, Sandnes, Asker og Bærum, Skedsmo, Tønsberg, samt Skien og Porsgrunn). Namsfogdkontorene ledes av en namsfogd.

Ettersom dagens lovverk ikke gir adgang til å samle de sivile rettspleieoppgavene for flere lensmannsdistrikter, forutsetter samling av disse oppgavene at man slår sammen lensmannsdistrikter. Dette har skjedd i Follo og Hordaland politidistrikter. Follo politidistrikt ble med virkning fra 1. juni 2010 omorganisert fra elleve politistasjoner og to lensmannsdistrikter til to politistasjonsdistrikter. I Hordaland har man gått fra 22 til 11 lensmannsdis-

trikter, mens namsmannsfunksjonen i Bergen kommune ligger hos namsfogden.

Tilsvarende lovforankrede organisatoriske bindinger finnes ikke for organiseringen av forvaltningsoppgavene (utstedelse av pass, våpenforvaltning, godkjenning av vaktelskaper, førerkort og kjøresedler mfl). I flere distrikter har man samlet disse oppgavene i egne forvaltningsenheter, eller man har samlet enkeltoppgaver hos utvalgte driftsenheter.

Ved lov 14. mai 2014 nr. 17, som trådte i kraft 1. juli 2014, er det i gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd åpnet for at saker om gjeldsordninger kan samles hos enkelte namsmenn.

2.2 Historikk

Innkrevingsoppgaver har vært en lensmannsoppgave helt siden lensmannsetaten vokste frem rundt inngangen til det 13. århundre. Det har i den norske lensmannstradisjonen vært et vesentlig element at politigjøremål og sivile gjøremål, herunder tvangsfullbyrdelse, er blitt ivaretatt av de samme enheter. Lensmannslovutvalget, NOU 1991: 29, la til grunn at namsmannsoppgavene hadde positive bieffekter og konkluderte med at disse (i motsetning til bidragsfogdoppgavene) fortsatt burde ligge i lensmannsetaten. Det har også hatt betydning for plasseringen av disse oppgavene at lensmanns- og politietaten har hatt, og har, en desentralisert struktur som gjør etaten særlig egnet til å ivareta dem. Oppgavene fulgte med da lensmannsetaten og politietaten ble forent til én etat, politi- og lensmannsetaten, i 1994.

For å ivareta særlige behov er det også gitt namsmyndighet til særnamsmenn. Flere offentlige kreditorer har kompetanse som særnamsmenn, noe som innebærer at de selv kan sikre egne krav uten hjelp fra det alminnelige namsmannsapparatet. Offentlige innkrevere som utøver særnamsoppgaver er Skatteetaten, skatteoppkreverne i kommunene, Statens innkrevingsentral og Arbeids- og velferdsetatens innkrevingsentral. Kompetansen til særnamsmennene er mer begrenset enn den alminnelige namsmannens kompetanse. Kompe-

tansen varierer også særnamsmennene imellom. Lovforslagene i denne proposisjonen omhandler den alminnelige namsmann.

Namsmannsfunksjonen var tidligere – frem til 2006 – organisert på ulike måter i ulike deler av landet. Lensmannen var namsmann i sitt lensmannsdistrikt, og de fleste lensmannsdistrikt besto av en kommune. Utenfor lensmannsdistriktene var namsmannsoppgavene lagt til namsmannsavdelinger på tingrettsnivå eller til kommunale underfogder. I tillegg var det andre ordninger, herunder at namsmannsfunksjonen lå til lensmannen i et nabolandsdistrikt eller til lensmenn med bare sivile oppgaver.

Med virkning fra 1. januar 2006 ble den sivile rettspleie på grunnplanet, herunder namsmannsoppgavene, samlet i politi- og lensmannsetaten. Ved at den sivile rettspleie også utenfor de tradisjonelle lensmannsdistriktene ble lagt til politiet, fikk man en mer enhetlig organisering av namsmannsfunksjonen i alle deler av landet. «Politimodellen» er inngående drøftet i Ot.prp. nr. 43 (2003–2004) Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet).

Politiets desentraliserte struktur og kostnads-effektive oppgaveløsning var et viktig argument for å ha oppgavene i politi- og lensmannsetaten. Tanken var videre at endringen ville effektivisere ressursutnyttelsen i justissektoren, og det ble blant annet tatt sikte på å frigjøre kapasitet i politiet til andre oppgaver. Potensialet for rasjonalisering ble antatt å ligge i de muligheter som det enhetlige overordnede ansvaret for gjøremålene ville gi, samt i den nære tilknytningen mellom forliksrådet og namsmannen.

I juni 2015 fattet Stortinget vedtak om iverksetting av nærpolitireformen. Målet med reformen er et nærpoliti som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og sikre innbyggernes trygghet. I Prop. 61 LS (2014–2015) Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen) gikk regjeringen inn for at oppgavene med tvangsfullbyrdelse, gjeldsordning, hovedstevnevitne og notarius publicus fortsatt skal ligge hos politiet, men at oppgavene skal kunne samles i større enheter enn det enkelte lensmannskontor eller den enkelte politistasjon. Om plasseringen av sekretariatet for forliksrådet ble det påpekt at det er sammenhenger mellom namsmannsoppgavene og forliksrådene som tilsier at også funksjonen som sekretariat for forliksrådene bør beholdes i politiet, men at oppgaven må ses i sammenheng med kommunereformen.

2.3 Andre nordiske lands ordninger

Den svenske kronofogden er siden 2008 en selvstendig forvaltningsmyndighet under det svenske finansdepartementet. Kronofogden har som oppgave å inndrive ubetalte fordringer, fastsette ubestridte krav (betalningsföreläggande), og motta og avgjøre søknader om gjeldssanering.

I Danmark gjennomføres tvangsfullbyrdelse av sivile krav som hovedregel ved fogedretterne, som er en særlig avdeling ved byrettene. Fogedrettens oppgaver omfatter betalingspåkrav og inkassosaker, utleggssaker, tilbakeleveringsforretninger, utkastelse/fravikelse, tvangsauksjoner over fast eiendom, saker om utøvelse av foreldremyndighet og samvær, bistand til opprettholdelse av forbud og påbud, og foreløpig sikring.

Fogedrettene benytter seg av politiets assistanse i flere sammenhenger. Politiet bistår fogedretten blant annet i forbindelse med forkynnelse, enten ved at politiet anmodes om å fremskaffe relevant informasjon eller ved at saken sendes til politikretsen med anmodning om forkynnelse. Politiet bistår også når en fordringshaver ber om at en uteblitt skyldner fremstilles til et fogedmøte om en utleggsforretning. I saker om samvær med barn kan fogedretten be politiet om assistanse til å hente barnet.

Politiet assisterer også fogedretten ved utkastelse, både ved mislighold av leieforhold og etter endt tvangsauksjon. Det er generelt politiets oppgave å opprettholde ro og orden ved utkastelsen. I saker om mislighold av leieforhold tar politiet også vare på og registrerer eventuelt innbo med sikte på senere tvangsauksjon.

I Finland er det utsøkningsväsendet som står for tvangsfullbyrdelse av fordringer. Utsøkningsväsendet er organisert i 22 distrikter med en utsøkningsmyndighet i hvert av dem, bestående av lokale utmåtningsmän som bistås av häradsutmåtningsmän. Selve tvangsfullbyrdelsen er det de 22 distriktene som står for. Utsøkningsväsendet er underlagt Riksfogdeämbetet som sentral forvaltningsmyndighet, som igjen ligger under Justitie-ministeriet.

2.4 Høringen

Et høringsnotat om organisering av den sivile rettspleie på grunnplanet ble sendt på alminnelig høring 18. april 2016, med høringsfrist 20. juni 2016. Høringsbrevet med vedlegg ble sendt på høring til følgende instanser:

Departementene

Bankklagenemnda
 Domstoladministrasjonen
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Fylkeskommunene
 Fylkesmennene
 Kommunene
 Konkurransetilsynet
 Norges Bank
 Politidirektoratet
 Regjeringsadvokaten
 Sametinget
 Statens Innkrevingssentral
 Sysselmannen på Svalbard
 Verdipapirsentralen

Akademikerne

Bedriftsforbundet
 Den Norske Advokatforening
 Den norske Dommerforening
 Den norske Revisorforening
 Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
 Juss-Buss
 Kommunenes Sentralforbund
 Kontoret for fri rettshjelp
 Landsorganisasjonen i Norge
 Norges Bondelag
 Norges Eiendomsmeglerforbund
 Norges Fiskarlag
 Norges Juristforbund
 Norges Politilederlag
 Norsk Bonde- og Småbrukarlag
 Norsk egeninkassoforening
 Norske Inkassobyråers Forening
 Norsk Tjenestemannslag
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Politiets Fellesforbund
 Politijuristene
 Skattefogdenes Landsforening
 UNIO
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Følgende instanser har realitetsmerknader til forslagene:

Landbruks- og matdepartementet
 Nærings- og fiskeridepartementet
 Domstoladministrasjonen

Eiker, Modum og Sigdal tingrett
 Kongsberg tingrett
 Moss tingrett

Møre og Romsdal tingrett
 Sør- Rogaland jordskifterett

Politidirektoratet
 Agder politidistrikt
 Innlandet politidistrikt
 Møre og Romsdal politidistrikt
 Salten politidistrikt
 Sør-vest politidistrikt
 Troms politidistrikt
 Øst politidistrikt
 Sør-Trøndelag politidistrikt
 Sør-øst politidistrikt

Sysselmannen på Svalbard

Namsfogden i Oslo
 Namsfogden i Bergen

Fylkesutvalget i Vest-Agder
 Vennesla kommune
 Engerdal kommune
 Frøya kommune
 Hammerfest kommune
 Lenvik kommune

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
 Nasjonal Kommunikasjonsmyndighet (Nkom)

Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna)
 Akademikerne
 Advokatforeningen
 Politijuristene
 Politiets Fellesforbund
 Norsk Politilederlag
 Parat politiet
 Norsk tjenestemannslag (NTL).

Følgende instanser har uttalt at de ikke avgir høringsuttalelse eller ikke har merknader til forslagene:

Helse- og omsorgsdepartementet
 Arbeids- og sosialdepartementet
 Kunnskapsdepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Utenriksdepartementet
 Regjeringsadvokaten
 Jæren tingrett
 Kommunesektorens organisasjon (KS)
 Norges Bank

3 Organisering av den sivile rettspleie på grunnplanet

3.1 Gjeldende rett

3.1.1 Den alminnelige namsmann

Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 2-2 hvem som er den alminnelige namsmann. Lensmannen er namsmann i lensmannsdistrikter. I politistasjonsdistrikter med sivile rettspleieoppgaver er politistasjonssjefen namsmann. I namsfogddistrikter er namsfogden namsmann. Namsfogdkontorene har bare sivile rettspleieoppgaver.

Videre følger det av politiloven § 16 tredje ledd nr. 4 at Kongen kan bestemme at enkelte namsfogder skal ligge direkte under Politidirektoratet. I dag er namsfogden i Oslo direkte underlagt Politidirektoratet. Ved kgl.res. 26. august 2016 ble det besluttet at namsfogden i Oslo skal overføres til Oslo politidistrikt som egen driftsenhet. Endringen trer i kraft 1. januar 2017.

Lensmannsdistrikter, namsfogddistrikter og politistasjonsdistrikter med sivile rettspleieoppgaver skal omfatte én eller flere hele kommuner, jf. politiloven § 16 annet ledd.

Namsmennene kan overlate gjøremål til sine underordnede i den grad regler gitt av departementet åpner for det, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 2-9 annet ledd jf. politiloven § 29 annet ledd og departementets brev til Politidirektoratet 20. desember 2005. I praksis utføres oppgavene primært av namsfullmektiger uten politiutdannelse.

3.1.2 Sekretariat for forliksrådet

Forliksrådene er meklingsinstitusjoner med begrenset domsmyndighet og er en del av den sivile rettspleien på grunnplanet. Det administrative ansvaret for forliksrådene ligger under Justis- og beredskapsdepartementet. Medlemmene av forliksrådet velges av kommunestyret og det er forliksråd i alle kommuner.

Sekretariatsfunksjonen for forliksrådet utføres av politiet. Det følger av domstolloven § 27 sjette ledd at i lensmannsdistrikter er lensmannen sekretariat for forliksrådet, i namsfogddistrikter er namsfogden sekretariat, og i politistasjonsdis-

trikter med sivile rettspleieoppgaver er politistasjonen sekretariat. En rekke steder er det to eller flere forliksråd som har felles forliksrådssekretariat. Det er 428 kommuner, mens antallet forliksrådssekretariater er om lag 370.

Kommuner som har samme sekretariat for forliksrådet og som dessuten ligger i samme domssogn, kan med tilslutning av minst 2/3 av hver av kommunestyrenes medlemmer beslutte å ha felles forliksråd, jf. domstolloven § 27 sjunde ledd.

Etter domstolloven § 28 fjerde punktum skal møtene holdes på det sted i forliksrådskretsen som forliksrådet fastsetter. Av lovmotivene fremgår det at eventuelle utgifter til leie av møtelokale i utgangspunktet vil være en utgift som sekretariatet må bære over sitt budsjett. Forliksrådet vil ikke ha adgang til å belaste partene for utgifter til møtelokale, og de har heller ikke eget budsjett som slike utgifter kan dekkes over.

3.1.3 Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet

Hovedstevnevitnet har til oppgave å utføre forkynnelser av dokumenter som ikke forkynnes per post, jf. domstolloven § 165. Funksjonen som hovedstevnevitne er i dag lagt til lensmann, namsfogd og politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver på tilsvarende måte som sekretariatsfunksjonen for forliksrådet, jf. domstolloven § 63. Forkynnelser i straffesaker kan også utføres av ansatte ved politiet eller i kriminalomsorgen, istedenfor av stevnevitnet, jf. domstolloven § 165 annet ledd.

Oppgaven som *Notarius publicus* er regulert i forskrift 3. mai 2002 nr. 418 om notarius publicus. I § 2 annet ledd nr. 1 og 2 er politi- og lensmannsetaten gitt følgende myndighet som notarius publicus:

1. Politimesteren i Øst-Finnmark er notarius publicus med full notarialmyndighet.
2. Lensmenn, namsfogdene og politistasjonssjefer med sivile rettspleieoppgaver kan som notarius publicus bekrefte underskrifter på dokumenter, utferdige leveattester

og bekrefte rett kopi, samt i forbindelse med slike saker motta forsikring eller tilsvarende erklæring.»

Forskriften er gitt med hjemmel i lov om notarius publicus § 1 femte ledd. Den begrensede notarialkompetansen som tilligger politi- og lensmannsetaten etter § 2 annet ledd nr. 2, kan også utøves av tingrettene, sysselmannen på Svalbard og utenriktjenestemennene, som har full notarialkompetanse, jf. lov om notarius publicus § 1.

Etter skifteloven § 12 a skal *melding om dødsfall* gis til lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver, eller til tingretten. Publikum kan velge hvilken av disse instansene dødsfallet meldes til.

Etter ligningsloven § 3-13 nr. 2 bokstav k er ligningsmyndighetenes taushetsplikt ikke til hinder for at det gis opplysninger til «lensmann, namsfogd, politistasjon med sivile rettspleieoppgaver og tingrett til bruk i skiftesak».

Lensmann, namsfogd og politistasjon med sivile oppgaver foretar *boregistrering* etter tingrettens anmodning, jf. skifteloven § 2. Tingretten kan alternativt foreta registreringen selv, eller oppnevne en annen skikket person til å gjøre det (f. eks. bostyrer). Bestemmelsen gir tingretten valgfrihet til å bestemme hvem som skal foreta registreringen.

Konkursloven § 80 gir tingretten en tilsvarende valgfrihet med hensyn til hvem som skal utføre *registrerings- og forseglingsforretninger* som den som følger av skifteloven § 2.

Etter barneloven § 38 tredje ledd «skal lensmannen eller tingretten få opplysning om det i dødsfallsmeldinga» dersom et dødsfall fører til at ingen lenger har foreldreansvar for et barn.

Veksel- og sjekkprotester tas opp av lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver, jf. lov 27. mai 1932 nr. 2 om vekslar § 87 og henvisningen til nevnte bestemmelse i sjekkløven § 65 første ledd annet punktum.

3.1.4 Sivil rettspleie på Svalbard

På Svalbard er sysselmannen både namsmann og hovedstevnevitne. Sysselmannen er også sekretariat for forliksrådet og mottar også dødsfallsmeldinger, jf. svalbardloven §§ 5, 8 og 12.

Etter svalbardloven § 10 tredje ledd styres «[s]kjønn og takster som i riket for øvrig styres av lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver» på Svalbard av sysselmannen.

3.2 Forslaget i høringsnotatet

3.2.1 Organiseringen av namsmannsfunksjonen

Forslag til endringer i politiloven

Justis- og beredskapsdepartementet foreslo i høringsnotatet 18. april 2016 en ny bestemmelse i politiloven § 17 slik at det åpnes for at oppgaven med tvangsfullbyrdelse kan organiseres i større enheter:

«For å legge til rette for større enheter vil det sentrale være å løse opp i lovforankringen om at hver enkelt lensmann er namsmann i sitt distrikt. Det foreslås derfor at det åpnes for at oppgaven som namsmann kan ivaretas av én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikter i samme politidistrikt. En slik ordning skaper fleksibilitet ved at man innenfor hvert enkelt politidistrikt vil stå relativt fritt til å fordele oppgaven med å være namsmann til utvalgte lensmenn, politistasjonssjefer og namsfogder.

Det foreslås ikke endringer i hvem som kan gis kompetanse til å være namsmann. Det vil fortsatt være lensmann, politistasjonssjef og namsfogd. Som nevnt under punkt 2.1 er det lang tradisjon for at namsfunksjonen utøves av lensmannen.

Det foreslås heller ikke endringer i utgangspunktet om at dersom ikke annet er bestemt, er lensmannen og politistasjonssjefen namsmann i sitt distrikt. Endringen ligger i at adgangen til å bestemme annet blir vesentlig utvidet. Ifølge forslaget skal et namsmannsdistrikt fortsatt omfatte én eller flere hele kommuner som må ligge i samme politidistrikt.

Det foreslås for øvrig at organiseringen av den sivile rettspleie i politiet plasseres i politiloven § 17, som har vært tom siden lov 25. juni 2004 nr. 53. § 16 annet ledd vil da som nå slå fast at politidistriktene inndeles i lensmannsdistrikter og politistasjonsdistrikter og at inndelingen fastsettes av Kongen.

Politiloven § 17 vil kunne lyde slik:

§ 17 Namsmannen

Lensmannen og politistasjonssjefen er namsmann i sitt distrikt med mindre oppgaven som namsmann ivaretas av et namsfogdkontor ledet av en namsfogd. Namsmann for Svalbard er sysselmannen.

Namsmannsdistrikter skal omfatte en eller flere hele kommuner. Kongen kan bestemme at én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd

skal ivareta oppgaven som namsmann for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikter i samme politidistrikt. Kongen fastsetter hvilke namsmannsdistrikter norsk kontinentalsokkel og norsk økonomisk sone hører til.

Første ledd viderefører innholdet i tvangsfullbyrdsloven § 2-2 første ledd første til fjerde punktum om hvem som i utgangspunktet er namsmann. Annet ledd første punktum viderefører prinsippet i politiloven § 16 annet ledd tredje punktum om at namsmannsdistriktene ikke skal gå på tvers av kommunegrenser, men omfatte én eller flere hele kommuner. Realitetsendringen ligger i annet ledd annet punktum om at Kongen skal ha myndighet til å fastsette at én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd skal utføre namsmannsoppgavene for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikt i samme politidistrikt. Kongens myndighet kan delegeres. Det vil være naturlig at Kongen delegerer myndigheten til Justis- og beredskapsdepartementet, som igjen vil kunne delegere myndigheten til Politidirektoratet. Annet ledd tredje punktum viderefører innholdet i tvangsfullbyrdsloven § 2-2 første ledd femte punktum.»

Departementet foreslo videre å oppheve politiloven § 16 tredje ledd nr. 4 om at Kongen kan bestemme at enkelte namsfogder skal ligge direkte under Politidirektoratet. Det ble særlig vist til at hensynet til enhetlig og oversiktlig organisering tilsier at samtlige namsfogder ligger på samme nivå.

Forslag til endringer i tvangsfullbyrdsloven

Som følge av forslaget til endring av politiloven § 17 ovenfor, foreslo departementet en enklere utforming av tvangsfullbyrdsloven § 2-2:

«Det er tvangsfullbyrdsloven som i dag angir *hvem* som er den alminnelige namsmann. Med forslaget til ny § 17 i politiloven blir det politiloven som regulerer hvem som er namsmann. Tvangsfullbyrdsloven § 2-2 første ledd kan da gis følgende utforming:

Namsmannen er den lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd som er utpekt etter politiloven § 17.»

Namsmannen som koblingsord i lovgivningen

Departementet foreslo også at «namsmannen» blir et koblingsord i lovgivningen for utførelse av de

ulike oppgavene som politiet har innenfor den sivile rettspleie på grunnplanet. Den noe kronglete formuleringen med «lensmannsdistrikter, namsfogdistrikter, og politistasjonsdistrikter med sivile rettspleieoppgaver» med ekvivalenter som kom inn ved lov 17. juni 2005 nr. 84, kan dermed unngås.

3.2.2 Sekretariatet for forliksrådet

Plassering av sekretariatsfunksjonen

I høringsnotatet fremholdt departementet at politi- og lensmannsetaten fortsatt bør ha sekretariatsfunksjonen:

«Etter en nærmere vurdering synes det som sekretariatsfunksjonen for forliksrådet fortsatt bør ligge i politi- og lensmannsetaten. En prinsipielt viktig begrunnelse er at staten skal ha ansvaret for den sivile rettspleie på grunnplanet, også sekretariatsfunksjonen for forliksrådet. I denne forbindelse vises det til *NOU 2000: 22* Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune punkt 9.9.1 side 367-369 hvor det med henvisning til prinsippet om at det er et nasjonalt ansvar å sørge for rettssikkerhet og trygghet for innbyggerne, heter at «staten må overta ansvaret for forliksrådene». Videre har politi- og lensmannsetaten i dag opparbeidet solid kompetanse til å utføre sekretariatsfunksjonen, som det vil være ressurskrevende å opparbeide i den enkelte kommune. Kombinasjonen av namsmannsfunksjonen og sekretariatsfunksjonen gir synergieffekter som hever kvaliteten på arbeidet med sivil rettspleie. Det er stor likhet mellom tvangsfullbyrdelse og forliksrådsbehandling når det gjelder saksbehandlingsprinsipper og enkelte kontorrutiner. Samtidig gir det en mer oversiktlig organiseringen av den sivile rettspleie. Dataløsningen for sekretariatsfunksjonen er dessuten integrert i dataløsningen for namsmannsfunksjonen, SIAN, som er felles for de alminnelige namsmennene og Statens innkrevingsentral (SI) og som SI har ansvaret for.

Et viktig argument for at namsmannen skal utføre sekretariatsfunksjonen, er ordningen med direkte tvangsinnndrivelse av uimotsagte krav (tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav f). Innføringen av ordningen i 2006 har ført til en forskyvning av saksmengden fra forliksrådet til namsmannen. I 2014 mottok namsmennene rundt 180 000 begjæringer etter § 7-2 f (uimotsagte krav), mens forliksrådene behandlet

111 066 forliksrådssaker samme år. Ordningen innebærer en nær knytning mellom forliksrådene og namsmannsfunksjonen. Om namsmannen mottar innsigelser mot kravet, kan saken behandles i forliksrådet før den eventuelt går tilbake til namsmannen for fortsettelse av fullbyrdingen. Ordningen bygger på koordinering og integrering av saksbehandlingen hos namsmannen og i forliksrådet. Det vil derfor være av stor betydning å beholde sekretariatsfunksjonen og namsmannsfunksjonen samlet.»

I tråd med forslaget om at «namsmannen» brukes som et koblingsbegrep i lovgivningen for politiets oppgaver innen den sivile rettspleie, ble også domstolloven § 27 sjette ledd foreslått forenklet.

Møtested for forliksrådet

Departementet foreslo videre en endring i domstolloven § 28 om at møtene skal holdes hos sekretariatet:

«En naturlig del av oppgaven til sekretariatet for forliksrådet er å beramme møter for forliksrådet. En mulig forenkling er å lovfeste et utgangspunkt om at møtene holdes hos sekretariatet. Departementet er kjent med at det fra enkelte sekretariater oppfattes som tungvint at kompetansen til å fastsette møtested er lagt til forliksrådets medlemmer. Det kan i enkelte sammenhenger også tenkes uheldig at kompetansen er lagt til forliksrådets medlemmer, mens ansvaret for å dekke utgiftene er lagt til sekretariatet.

Samtidig er det svært viktig for avviklingen av forliksrådsmøtene at det ikke er lang reisevei for parter og forliksrådsmedlemmer. Det foreslås derfor en presisering av at dersom sekretariatet ligger utenfor forliksrådskreten, kan forliksrådet bestemme at møtene skal holdes på egnet sted i forliksrådskreten. En slik bestemmelse vil kunne bli særlig aktualisert når det blir færre namsmannsdistrikter. Når det gjelder vurderingen av hva som er *egnet sted*, vil det være naturlig at sekretariatet foretar denne vurderingen.»

3.2.3 Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet

Stevnevitnefunksjon

I lys av forslaget til ny § 17 i politiloven foreslo departementet at domstolloven § 63 første ledd

endres slik at funksjonen som hovedstevnevitne legges til den innenfor politiet som er utpekt som namsmann. Høringsnotatet pekte også på et mulig behov for at en namsmann kan overlate forkynnesoppdrag til andre i politiet:

«Ettersom forslagene i høringsnotatet legger opp til at namsmannsoppgavene etter hvert kan samles på færre steder i politi- og lensmannsetaten, kan det spørres om det vil være behov for en hjemmel for namsmannen til å kunne overlate forkynnesoppdrag til andre i politiet.»

Notarius publicus

Departementet skrev følgende om notarius publicus i høringsnotatet:

«I lys av endringsforslagene for øvrig kan det spørres om den begrensede notarialmyndigheten som notarialforskriften gir lensmannen m.fl., bør legges til namsmannen eller til både lensmenn, politistasjonssjefer og namsfogder. Den siste løsningen vil medføre at også politistasjoner uten sivile rettspleieoppgaver får notarialoppgaver. Det mest hensiktsmessige er trolig å la den begrensede notarialmyndigheten ligge hos namsmannen.»

Oppgaver etter skifteloven og konkursloven mv.

Departementet viste til skiftelovutvalgets NOU 2007: 16 og at denne følges opp i en egen prosess, og at det derfor ikke foreslås endringer i hvilke oppgaver som skal ligge i politi- og lensmannsetaten. I lys av de øvrige endringene i høringsnotatet foreslo imidlertid departementet endringer i skifteloven § 2 første ledd slik at registrering og forsegling foretas av tingretten, *av namsmannen eller lensmannen* eller av en annen skikket person oppnevnt av tingretten. Departementet foreslo også en endring av skifteloven § 12 a første ledd om at melding om dødsfall gis til *namsmannen eller lensmannen* eller til tingretten.

Departementet foreslo videre en tilsvarende endring i konkursloven § 80.

Etter ligningsloven § 3-13 nr. 2 bokstav k er ligningsmyndighetenes taushetsplikt ikke til hinder for at det gis opplysninger til «lensmann, namsfogd, politistasjon med sivile rettspleieoppgaver og tingrett til bruk i skiftesak». Departementet foreslo å erstatte «lensmann, namsfogd, politistasjon med sivile rettspleieoppgaver» med «den alminnelige namsmannen, lensmannen».

Etter barneloven § 38 tredje ledd «skal lensmannen eller tingretten få opplysning om det i dødsfallsmeldinga» dersom et dødsfall fører til at ingen lenger har foreldreansvar for et barn. Forskjellen fra skifteloven § 12 a skyldes en inkurie i 2005. Departementet foreslo at barneloven har samme angivelse av hvem dødsfall kan meldes til som skifteloven § 12 a.

3.2.4 Sivil rettspleie på Svalbard

Departementet foreslo ikke endringer i de sivile rettspleieoppgaver som er lagt til Sysselmannen på Svalbard, jf. svalbardloven §§ 5, 8 og 12.

3.3 Høringsinstansenes syn

3.3.1 Organiseringen av namsmannsfunksjonen

Forslag til endringer i politiloven og tvangsfullbyrdsloven

Advokatforeningen, Akademikerne, Domstoladministrasjonen (DA), Fylkesutvalget i Vest-Agder, Parat politiet, Norges politilederlag, Politidirektoratet (POD), Agder politidistrikt, Moss tingrett, Politijuristene, Politiets fellesforbund, Møre og Romsdal politidistrikt, Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt, Nordland politidistrikt og Øst politidistrikt er positive til at det kan etableres større namsmannsdistrikter.

Namsfogden i Oslo gir uttrykk for at endringene i politiloven § 17 og lov om tvangsfullbyrdelse er fornuftige, forutsatt at man ved den praktiske sammenslåingen av distrikter tar hensyn til namsmannens samlede oppgaveløsning.

Flere av høringsinstansene trekker frem at en omorganisering til mer spesialiserte og større enheter vil sikre kvaliteten på arbeidet som utføres, redusere sårbarhet, fremme rettssikkerhet, fremme effektivitet og sikre mer ensartet forvaltningspraksis.

Politijuristene peker på at lovforslaget vil kunne innebære at det blir færre enheter som behandler namsmannsoppgaver, men at det samtidig vil bli håndtert sivile rettspleieoppgaver i alle landsdeler og politidistrikt.

Sør-Vest politidistrikt uttaler:

«Erfaringsmessig er tvangs- og forliksoppgavene ved lensmannskontorene ofte lagt til saksbehandlere som også har andre viktige oppgaver, spesielt på de minste enhetene. Tvangsfullbyrdelse, gjeldsordning og forliksrådsbehandling er fagfelt hvor det kreves juri-

disk og økonomisk kompetanse for å ha et tilfredsstillende faglig nivå. Vår erfaring er at kvaliteten er gjennomgående bedre ved enheter av en viss størrelse og sakstilfang. Videre er de sivile rettspleieoppgavene ofte fordelt på få ansatte, slik at kontorene blir svært sårbare ved for eksempel sykefravær og ferieavvikling. I større enheter vil en kunne ha bedre dekning på de ulike disipliner og kontinuiteten på hvert fagområde vil føre til bedre service for partene. Det vil også være gunstig for saksavviklingen med at vi unngår stopp i produksjonen.»

Hammerfest kommune er i utgangspunktet positiv til at det åpnes opp for at organiseringen av den sivile rettspleie kan gjøres mer effektiv og robust, men forutsetter likevel at berørte kommuner gis anledning til å medvirke når det foreslås endringer som berører den enkelte kommune.

Engerdal kommune støtter ikke en endring av organiseringen da det er viktig at den lokale namsmannen med sin kjennskap og kunnskap om nærområdet ivaretar dette. *Frøya kommune* er bekymret for en utvikling der statlig kompetanse stadig sentraliseres, og vil advare mot løsninger som tapper distriktskommuner for nødvendig kompetanse.

Om fremtidig inndeling av namsmannsdistrikter

Mange av høringsinstansene uttaler seg om størrelsen på de fremtidige namsmannsdistriktene og om avveiningen mellom hensynet til nærhet og hensynet til spesialisering.

Domstoladministrasjonen understreker at det må tas hensyn til hvordan domssognene er inndelt.

Kongsberg tingrett og *Eiker, Modum og Sigdal tingrett* påpeker at det er av generell betydning at namsmannen har nærhet til det rettssøkende publikum og god lokalkunnskap. Når det gjelder sekretariatsfunksjonen blir det viktig å få så kompetente og erfarne sekretariat at de kan være gode bidragsyttere til forliksrådenes arbeid samtidig som nærheten til forliksrådene bør være til stede. Tingrettene viser til at det rettssøkende publikum har behov for å møte opp personlig hos sekretariatet og mener at kjøreavstand bør ligge innenfor maksimalt én time:

«For tingretten betyr imidlertid namsmannens tilknytning til lokalmiljøet mye fordi namsmannen også fungerer som stevnevitne og som fullbyrder av domstolens beslutninger i en del namssaker. Disse to oppgavene vil ofte haste for domstolen. Det er derfor viktig at det ikke

blir et for byråkratisk og tungrodd system med hensyn i kommunikasjonen mellom domstolen og den enkelte namsmann, og det er viktig at den enkelte namsmann er så operativ at det på kort tid kan rykkes ut for å utføre de oppgaver lokalt som domstolen gir namsmannen.»

Moss tingrett uttaler at dersom den fysiske avstanden mellom tinghus og namsmann blir for stor, er det svært viktig at det er utviklet gode rutiner til hvordan disse sakene kan iverksettes umiddelbart – med digitalisering og økt elektronisk samhandling mellom politi og domstol.

Politiets fellesforbund peker på at distriktene ikke må bli så store at den lokale tilknytningen forsvinner og at ikke reiseavstandene for publikum blir for store. Videre peker de på at å vektlegge en organisering basert på effektive og kompetente fagmiljøer må anses for å være mer avgjørende enn tingrettens rettskretser.

Sør-Øst politidistrikt mener at det for deres organisering vil være helt avgjørende at man ikke knytter namsmannsdistriktene til domssognene, men heller knytter namsmannsdistriktet til grensene for de fremtidige geografiske driftsenhetene. Politidistriktet uttaler videre:

«Det argumenteres for den foreslåtte lovendring at namsmannsdistriktene ikke bør bli så store at lokal tilknytning og oversikt forsvinner, eller at reiseavstander blir for store. Det er viktig å være klar over at de fleste tvangssaker avgjøres som kontorforretning, og sjelden innebærer muntlig eller fysisk kontakt med kreditorer eller skyldnere. Lovforslaget legger for stor vekt etter vår mening, på lokal tilknytning som kvalitetsstempel for disse tjenestene. Det er etter vårt syn langt viktigere å ha en rask og riktig saksbehandling slik at skyldnere får igangsatt betaling istedenfor en fortsatt økning i renter og avgifter, og kreditorene kan få gjelden oppgjort.»

Vennesla kommune mener at det er viktig at det fortsatt opprettholdes en grad av desentralisert struktur for utførelsen av den sivile rettspleie på grunnplanet.

Namsfogden i Oslo er enig i at enkelte namsmannsoppgaver er bedre egnet for sentralisering enn andre, og peker på at utleggssaker og gjeldsordningssaker i hovedsak gjennomføres på namsmannens kontor. En rekke sakstyper forutsetter stedlig tilstedeværelse, som utlevering, fravikelse, bilsaker, og bistand i forbindelse med tvangssalg m.m.

Advokatforeningen understreker at sikringstiltak som arrest og midlertidig forføyning krever rask gjennomføring, og for store reiseavstander vil kunne medføre at sikringstiltakene blir mindre effektive.

Norsk tjenestemannslag mener behovet for nærhet til innbyggerne og lokalkunnskap må gå foran ønsket om sentralisering. Ved politidistrikter i større geografiske områder vil det oppstå ulemper i arbeidsutførelsen som kan medføre redusert effektivitet. Namsfogdene sitter i dag på lokal kunnskap som bidrar til rask løsning av saker. Dette gjelder for eksempel:

- «– I forbindelse med fravikelser er det viktig å ha kunnskap om hvilke personer saksøkte omgås, for å ha en viss formening om hva som venter namsmannen når hen går inn i boligen.
- Utleggspant: Namsmannen må ha kunnskap om hva hen tar pant i. Da er det viktig å kjenne til ca verdi på eiendommer/ boliger i det konkrete området. Dette må namsmannen ha en viss formening om for å vite når eiendommen/ boligen anses som overbeheftet. Tvfl § 5-10, andre ledd gir regler om at namsmannen ikke fullbyrdsen skal foretas i større omfang enn nødvendig.
- Utleggstrekk: Arbeidstakerregisteret er ikke til en hver tid oppdatert. Ved endring av trekkpliktig vil man med lokalkunnskap kunne få kunnskap om hvor saksøkte mottar sine ytelser fra før arbeidstakerregisteret er oppdatert.

Trøndelag politidistrikt anser det som viktigere å samle namsmannsfunksjonen fysisk for å oppnå kompetente fagmiljøer, enn å opprettholde geografisk spredning. *Sør-Vest politidistrikt* uttaler seg i samme retning og understreker at det i 2016 ikke lenger er så avgjørende at lensmannskontorene har en særlig lokalkunnskap i denne type saker.

Parat politiet mener at rettssikkerheten og fagkompetanse må veie tyngre enn kort avstand.

Politidirektoratet uttaler:

«Politidirektoratet er enig i at det må foretas en konkret vurdering av hensynet til nærhet og hensyn til spesialisering. Vårt utgangspunkt er at det enkelte politidistrikt har god kunnskap om lokale forhold og vil foreta fornuftige avveininger knyttet til behov for geografisk spredning. Rettskretsene kan være et utgangspunkt,

men som flere politidistrikter peker på vil en ensidig vurdering av rettskretsene begrense muligheten til en effektiv og god oppgaveløsning innen den sivile rettspleien. Erfaringer fra fagfeltet viser at enkelte oppgaver som f. eks. fravikelse løses med høyere kvalitet og med redusert saksbehandlingstid til tross for vesentlig lengre reisevei for namsfullmektigen. Et robust fagmiljø ivaretar partene på en bedre måte og fordelen ved dette veier opp for ulempen ved at man i enkelte saker får lengre reisevei.»

Norsk tjenestemannslag uttaler:

«Høringsforslaget sier ikke noe om hvordan nye namsfogddistrikter skal inndeles, utover at de skal omfatte hele kommuner. Det kan oppstå problemer i forbindelse med eventuelle kommunesammenslåinger. Det vil være uheldig dersom man i dag slår sammen to eller flere namsfogddistrikter bestående av et bestemt antall av dagens kommuner, dersom en av disse kommunene senere slås sammen med en annen kommune som tilhører et annet namsfogddistrikt. Dette må det tas hensyn til i det videre arbeidet.»

Den alminnelige namsmann

Trøndelag politidistrikt mener at forslag til endring av politiloven § 17 er et godt lovteknisk grep, men mener tittelen på paragrafen bør være «Den alminnelige namsmannen». Politidirektoratet stiller seg bak denne uttalelsen.

Sysselmannen på Svalbard peker på at Sysselmannen verken er lensmann, politi stasjonssjef eller namsfogd og foreslår at ordlyden i forslaget til endring i tvangsfullbyrdsloven § 2-2 justeres for å ivareta også Sysselmannen. Det kan for eksempel gjøres ved å føye til et nytt punktum i § 2-2 som lyder: «Sysselmannen er namsmann for Svalbard.» Politidirektoratet stiller seg bak Sysselmannens innspill.

Nordland politidistrikt mener det bør ses nærmere på hvem som gis kompetanse til å være namsmann, og at det bør åpnes for at kompetansen kan ligge hos andre enn lensmann og politi stasjonssjef.

Sør-Øst politidistrikt uttaler:

«Etter vår vurdering bør lovendringen legge namsmyndigheten til politimester/namsfogd som driftsenhetsleder for den funksjonelle driftsenheten for sivile gjøremål. En slik ord-

ning vil gi best mulig ressursutnyttelse og mulighet for kompetanseheving fordi ressursen da er knyttet til den funksjonelle driftsenheten. Det vil ikke opprettes «grenser» for hvor sakene må behandles og disse kan fordeles fritt innen distriktet med hensyn til kapasitet. Ved en slik organisering vil en kunne se ressursutnyttelsen under ett, drive helhetlig kompetanseheving samtidig som ledelsen kan ha en klar strategi for fagfeltet og ressursutnyttelse totalt i politidistriktet.»

Agder politidistrikt mener også at politimesteren burde vært den sentrale namsmyndigheten i politidistriktet. Agder politidistrikt begrunner dette med at en slik løsning ville ha skapt en bedre harmonisering i forhold til de øvrige saksområdene i politiet, og skapt enda større fleksibilitet.

Politidirektoratet støtter forslaget om at det fortsatt skal være lensmenn og politistasjonssjefer som kan være namsmenn, med mindre oppgaven utføres av en namsfogd.

Delegering av namsmannsoppgaver

Departementet pekte i høringsnotatet på at det ved en eventuell fremtidig organisering i større og færre enheter vil bli lengre reisevei i enkelte saker. Det kan da oppstå situasjoner hvor én lensmann, som utfører namsmannsfunksjonen for flere lensmannsdistrikter, har behov for bistand fra et av de andre lensmannsdistriktene til å utføre sivile rettspleieoppgaver. Departementet foreslo imidlertid ikke i denne omgang noen åpning for det. Flere av høringsinstansene har uttalt seg om det bør være en åpning for at namsmenn overlater namsoppgaver til lensmenn som ikke er namsmenn.

Namsfogden i Oslo er kritisk til slik delegeringsadgang:

«Det kan ikke aksepteres at namsmannen «setter bort» praktisk gjennomføring av tvangsforretninger i distriktene til politifolk som ikke besitter den kompetanse en må ha som namsmann. Norge står i en særstilling ved at svært få saker har vært gjort gjenstand for domstolsbehandling før fullbyrdsen. Derfor må og kan en, i de aller fleste saker, fremme innsigelser til krav og gjennomføring, helt frem til det faktisk skjer. Dette er en utrolig viktig rettssikkerhetsgaranti som vil miste enhver verdi, om den som skal gjennomføre, ikke forstår de kompliserte juridiske vurderinger som må tas på stedet. Med mange ikke profesjo-

nelle parter, må namsmannen være i stand til å av eget tiltak, vurdere rettsreglene opp mot hva som presenteres og ellers fremgår.»

Øst politidistrikt og Politidirektoratet støtter forslaget om ikke å åpne for muligheten til å overlate namsmannens oppgaver til lensmenn som ikke er namsmenn. De mener hensynet til kvalitet og rettssikkerhet bør gå foran hensynet til effektivitet. Øst politidistrikt understreker at det er en mindre andel av namsmannens oppgaver som krever fysisk oppmøte, men i disse tilfellene er det til gjengjeld ofte inngripende beslutninger som skal gjennomføres. Det blir derfor særlig viktig at oppgaven utføres av en som har god kompetanse innen fagfeltet.

Norges politilederslag tar til orde for at namsmenn bør kunne overlate namsmannsoppgaver til lensmenn som ikke er namsmenn, og at dette bør fremkomme av politiloven § 17. I motsatt fall vil det kunne føre til et dårligere tilbud til publikum.

Troms politidistrikt uttaler at det ikke er gledelig at man ikke løser opp i adgangen til å organisere virksomheten optimalt, gjennom å begrense hvem andre som kan utøve namsmannsoppgaver. I et distrikt med relativt få ansatte i forhold til den geografiske størrelsen, gir dette begrensninger i organisering som kan få negative konsekvenser.

3.3.2 Sekretariatet for forliksrådet

Plassering av sekretariatsfunksjonen

Vest politidistrikt, Øst politidistrikt, Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt, Norges politilederslag, Politiets fellesforbund, Lenvik kommune, Kongsberg tingrett, Eiker, Modum og Sigdal tingrett og Møre og Romsdal tingrett støtter alle at sekretariatsfunksjonen fortsatt bør ligge hos politiet.

Domstoladministrasjonen viser i utgangspunktet til høringsuttalelsen gitt i forbindelse med politianalysen (NOU 2013: 9 Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer). Domstoladministrasjonen deler imidlertid departementets syn på at rettspleie i utgangspunktet er et statlig ansvar, og at overføring til kommunene nå ikke fremstår som aktuelt.

Politijuristene er enig i at det er sammenhenger mellom namsmannsoppgavene og forliksrådet som tilsier at også funksjonen som sekretariat for forliksrådene bør beholdes i politiet, og at staten skal ha ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet.

Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt, Politijuristene og Akademikerne er enig i at domstol-

loven § 27 kan endres, men mener forslaget i høringsnotatet er upresist fordi det kan gi inntrykk av at hver kommune må ha en egen alminnelig namsmann.

Namsfogden i Oslo er tilfreds med at departementet i sitt høringsbrev foreslår at sekretariatsfunksjonen fortsatt skal ligge i politi- og lensmannsetaten. Namsfogden påpeker at en eventuell tilbakeføring til kommunen vil føre til en forvitring av dagens kompetanse og at forliksrådenes sekretariat og rådsmedlemmer da i svært begrenset utstrekning vil få tilgang til nødvendig juridisk kompetanse. Namsfogden uttaler:

«Forslaget om å beholde sekretariatsfunksjonen for forliksrådet i politi- og lensmannsetaten tar på alvor behovet for fagmiljø og utvikling også innenfor denne delen av den sivile rettspleien. Det gir gode muligheter for å beholde og bygge videre på den kompetansen som allerede er opparbeidet på området.»

Møtested for forliksrådet

Øst politidistrikt, Norges politilederslag, Politiets fellesforbund og Namsfogden i Oslo støtter de foreslåtte endringene om at møtene for forliksrådet som hovedregel skal holdes hos sekretariatet.

Namsfogden i Oslo uttaler:

«Namsfogden er enig i forslaget om å lovfeste et utgangspunkt om at møtene holdes hos sekretariatet. Det må ligge innenfor rammene bestemmelsen trekker opp om sekretariatet legger møtene til et lokale i umiddelbar nærhet av der det fysiske kontor er. Det kan tenkes at enkelte sekretariat ikke har egnede lokaler til å gjennomføre alle forliksrådssaker. Vi er også enige i forslaget om at dersom sekretariatet ligger utenfor forliksrådskretsen, kan forliksrådet bestemme at møtene skal holdes på egnet sted i forliksrådskretsen.

I høringsbrevet er det utalt at det er naturlig at sekretariatet foretar vurderingen av hva som er egnet sted. For å unngå usikkerhet om hvorvidt kompetansen til å velge egnet sted er lagt til rådsmedlemmene eller til sekretariatet, foreslår vi at selve lovteksten bør presisere at kompetansen er lagt til sekretariatet.»

Politijuristene, Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt, Akademikerne og Norsk Tjenestemannslag (NTL) er i utgangspunktet positive til at møtene skal holdes hos sekretariatet, men alle foreslår at det bør fremgå av ordlyden at *sekretariatet*

bestemmer hva som er egnet sted når sekretariatet ligger utenfor forliksrådskretsen. *Politidirektoratet* støtter at lovteksten bør presisere at kompetansen er tillagt sekretariatet. *Trøndelag politidistrikt* anser det som positivt at forliksrådets møtested som hovedregel skal være hos sekretariatet, men mener det er uheldig dersom forliksrådsmedlemmene kan bestemme at møtet likevel skal finne sted innenfor forliksrådskretsen.

3.3.3 Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet

Stevnevitnefunksjonen

Akademikerne, Politijuristene og Sør-Vest politidistrikt er positiv til ny utforming av domstolloven § 63 første ledd om stevnevitnefunksjonen, og peker på at hovedstevnevitnet allerede har mulighet til å ha hjelpestevnevitner etter annet ledd.

Namsfogden i Oslo peker på at det kan synes unødvendig om et stevnevitne skal reise langt ut i et distrikt for å forkynne en sivil sak, mens det sitter ansatte nær forkynnesstedet som allerede har kompetanse til å forkynne i straffesaker. Det som taler mot en slik løsning er at en trenger noe mer kunnskap om forkynnelser, internasjonale forkynneskonvensjoner mv. for å forkynne i sivile saker og at de interne ansvarsforhold for henholdsvis straffesaksforkynning og annen forkynning kan bli uklar. *Namsfogden* antar at det vil kunne være mest hensiktsmessig om namsmannen kan overlate forkynning til noen som er lokalisert geografisk mer hensiktsmessig, også ansatte i kriminalomsorgen.

Innlandet politidistrikt påpeker at dersom det blir større enheter innen den sivile rettspleie på grunnplanet vil det trolig være behov for en hjemmel for namsmannen til å kunne overlate forkynnesoppdrag til andre i politiet. For distrikt med stor geografisk utstrekning er det behov for fleksible løsninger, slik at politipatruljen, lensmannen eller andre ansatte som har avlagt stevnevitneforkynning i et lensmanns- eller politistasjonsdistrikt, kan utføre enkelte forkynnelser.

Øst politidistrikt mener at for utførelsen av stevnevitnefunksjonen bør hensynet til effektiv og praktisk oppgaveutførelse vektlegges, og de bør gis hjemmel for å overlate gjennomføringen til andre i politiet.

Politidirektoratet mener det må etableres en hjemmel slik at namsmannen kan overlate forkynnesoppdrag til andre, men begrenset til andre i eget politidistrikt.

Politiets fellesforbund kan se det som hensiktsmessig at namsmannen kan utnevne andre i poli-

tiet til å utføre forkynnelser. Dersom hovedstevnevitnefunksjonen samlokaliseres med de strafferettslige forkynnelsene, vil dette kunne innebære en kostnadsbesparende og mer effektiv utnyttelse av ressursene.

Norges politilederlag støtter endringen som er foreslått om at hovedstevnevitne er den som er utpekt som namsmann etter politiloven § 17, men peker på at namsmannen bør kunne bemyndige ansatte i sitt namsmannsdistrikt til å utføre oppgaven. I utgangspunktet mener *Norges Politilederlag* at lensmannen og politistasjonssjefen som ikke er namsmann også bør være Notarius publicus, alternativt at namsmannen også her kan bemyndige. De støtter forslag til endring av skifte- loven og konkursloven.

Notarius publicus

Namsfogden i Oslo mener at behovet for notarialbekreftelse ikke er av en slik art at det er særlig viktig at en kan få utført dette i nærmiljøet. Det bør derfor være mulig og hensiktsmessig å begrense tilgangen til tjenesten gjennom å la oppgaven bli hos namsmannen.

Trøndelag politidistrikt mener at notarialforretningene utføres så sjelden at det medfører risiko for feil, og at namsmenn ikke bør utføre denne oppgaven. *Øst politidistrikt* vil støtte et fremtidig forslag om at denne oppgaven legges til kommunene. Politidistriktet støtter de foreslåtte endringene i konkursloven og skifteloven.

Politidirektoratet støtter forslaget i høringsnotatet om at det mest hensiktsmessige trolig er å la den begrensede notarialmyndigheten ligge hos namsmannen. Med utgangspunkt i at det tas sikte på å gi kommunene samme begrensede notarialmyndighet som politi- og lensmannsetaten har i dag, er det *Politidirektoratets* vurdering at notarialmyndigheten som er tillagt namsmannen bør oppheves dersom kommunene gis begrenset notarialmyndighet, jf. høringsinnspillet fra *Trøndelag politidistrikt*.

3.4 Departementets vurdering

Innledning

I Prop. 61 LS (2014–2015) om nærpolitireformen ble det konkludert med at namsmannsfunksjonen fortsatt skal ligge til politi- og lensmannsetaten, se særlig kapittel 7.4.5. Nærpolitireformen konkluderte samtidig med at det bør åpnes for at oppgaven med tvangsfullbyrdelse organiseres i større enheter. Det kom ingen innvendinger mot forsla-

gene til organisering av den sivile rettspleien under stortingsdebatten 10. juni 2015.

Sammen med domstolsapparatet er namsmannsfunksjonen en del av en rettsorden som sikrer at individer, grupper og selskaper kan feste lit til at avtaler holdes. En velfungerende namsmannsfunksjon er viktig for å opprettholde betalingsmoralen i samfunnet og er av stor betydning for kredittgivning og omsetning. Samtidig er namsmannsfunksjonen en sentral forutsetning for å opprettholde tilliten til den sivile rettspleien. Det er derfor viktig med en ensartet og oversiktlig organisering av namsmannsfunksjonen, med kompetente og effektive enheter.

3.4.1 Organiseringen av namsmannsfunksjonen

Departementet foreslår endringer i politiloven § 17 i tråd med forslaget i høringsnotatet slik at oppgaven med tvangsfullbyrdelse kan organiseres i større enheter.

I dag er hver enkelt lensmann namsmann i sitt distrikt. For å løse opp i denne lovforankringen foreslår departementet at oppgaven som namsmann kan ivaretas av én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikter. Forslaget innebærer at namsmannsfunksjonen kan organiseres i større enheter innenfor det enkelte politidistrikt. Som høringsinstansene påpeker, vil dette sikre bredere kompetanse og mindre sårbarhet ved den enkelte enhet. Det vil også kunne bidra til å heve kvaliteten på arbeidet som utføres, fremme rettssikkerhet og sikre en mer ensartet praksis.

Enkelte av høringsinstansene har tatt til orde for at også andre enn lensmenn, namsfogder og politistasjonssjefer kan gis kompetanse til å utføre oppgaven som namsmann. Sør-Øst politidistrikt og Agder politidistrikt mener begge at politimesteren burde være den sentrale namsmyndighet i distriktet. Det trekkes frem at en slik løsning vil skape enda større fleksibilitet for den enkelte politimester. På den annen side mener Politidirektoratet at kompetansen fortsatt bør ligge hos lensmenn, politistasjonssjefer og namsfogder. Som nevnt under punkt 2.2 har det vært et vesentlig element i den norske lensmannstradisjonen at politigjøremål og sivile gjøremål, herunder tvangsfullbyrdelse, er blitt ivaretatt av de samme enheter. Lensmannsetaten har en desentralisert struktur som gjør dem godt egnet til å utføre sivile rettspleieoppgaver overfor publikum. Departementet mener også at den foreslåtte løsningen er tilstrekkelig fleksibel. Den stiller den enkelte politi-

mester relativt fritt til å organisere strukturen innenfor den sivile rettspleie til utvalgte lensmenn, politistasjonssjefer og namsfogder. Departementet ser derfor ikke grunn til å endre dagens ordning med at kompetansen til å utføre oppgaven som namsmann ligger hos lensmann, politistasjonssjef og namsfogder. Det foreslås heller ikke endringer i utgangspunktet om at dersom ikke annet er bestemt, er lensmannen og politistasjonssjefen namsmann i sitt distrikt.

Det foreslås videre at organiseringen av den sivile rettspleie i politiet flyttes fra dagens plassering i politiloven § 16 annet ledd, til politiloven § 17 som har vært tom siden lov 25. juni 2004 nr. 53. Politiloven § 16 annet ledd vil fortsatt regulere at politidistriktene inndeles i lensmannsdistrikter og politistasjonsdistrikter og at inndelingen fastsettes av Kongen.

I forslaget til nytt første ledd i § 17 stadfestes at lensmannen og politistasjonssjefen er namsmann i sitt distrikt, med mindre oppgaven ivaretas av en namsfogd. Første ledd første punktum viderefører innholdet i tvangsfullbyrdselsloven § 2-2 første ledd første til fjerde punktum om hvem som i utgangspunktet er namsmann. Ordningen med at lensmannen og politistasjonssjefen er namsmann i sitt distrikt foreslås også videreført som et utgangspunkt for organiseringen av namsmannsdistriktene.

Forslag til første ledd annet punktum viderefører prinsippet i politiloven § 16 annet ledd tredje punktum om at namsmannsdistriktene ikke skal gå på tvers av kommunegrenser, men omfatte én eller flere hele kommuner. Bestemmelsen sikrer at de sivile rettspleiegjøremålene holdes samlet for den enkelte kommune. Dette bidrar til en enhetlig og oversiktlig organisering for publikum og departementet foreslår at bestemmelsen videreføres.

Hovedendringen ligger i forslaget til ny § 17 første ledd tredje punktum om at Kongen skal ha myndighet til å fastsette at én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd skal utføre namsmannsoppgavene for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikt i samme politidistrikt. Dette åpner for en mer fleksibel organisering av namsmannsdistriktene ved at én lensmann kan utføre oppgaven som namsmann for andre lensmenn i samme politidistriktet. Myndigheten er lagt til Kongen og kan delegeres. Det vil være naturlig at Kongen delegerer myndigheten til Justis- og beredskapsdepartementet, som igjen vil kunne delegerer myndigheten til Politidirektoratet.

I forslag til annet ledd videreføres ordningen med at Sysselmannen er namsmann på Svalbard,

jf. tvangsfullbyrdsesloven § 2-2 første ledd fjerde punktum. Tredje ledd viderefører innholdet i tvangsfullbyrdsesloven § 2-2 første ledd femte punktum om at Kongen fastsetter hvilke namsmannsdistrikter norsk kontinentalsokkel og norsk økonomisk sone hører til.

Trøndelag politidistrikt og Politidirektoratet mener tittelen på politiloven § 17 bør lyde «den alminnelige namsmann». I forslag til endring av rettsgebyrloven § 5 a og domstolloven § 27 sjette ledd foreslår departementet at det vises til «den alminnelige namsmann», og departementet er enig i at det vil være klargjørende at overskriften til § 17 lyder «den alminnelige namsmannen».

Når det gjelder forholdet til gjeldsordningssakene, vil det slik gjeldsordningsloven § 2-1 første ledd er utformet, være adgang til å samle behandlingen av disse sakene ytterligere, ved at kun enkelte av namsmennene utfører oppgavene med gjeldsordning. Gjeldsordningssakene er av de mest kompetansekrevene innen den sivile rettspleien på grunnplanet, og det kan være hensiktsmessig å legge de til større enheter. Som det redegjøres for i Prop. 155 L (2012–2013) punkt 15 er det relativt få gjeldsordningssaker.

Skal namsmannens oppgaver kunne delegeres til lensmenn som ikke utfører namsmannsoppgaver?

Ved en organisering i større enheter vil det bli lengre reisevei i enkelte saker. Som det ble påpekt i høringsnotatet, kan det oppstå situasjoner hvor én lensmann, som utfører namsmannsfunksjonen for flere lensmannsdistrikter, har behov for bistand fra et av de andre lensmannsdistriktene til å utføre sivile rettspleieoppgaver. Det kan for eksempel være behov for bistand til tvangssalg av bolig, eller andre mer enkle praktiske gjøremål som må utføres. Med dagens regelverk vil namsmannsoppgavene måtte utføres av vedkommende som etter loven har kompetanse til å utføre namsmannsoppgaver, dvs. namsmannen eller hans underordnede. En polititjenesteperson fra det andre lensmannsdistriktet vil bare kunne bistå under fravikelsen, men ikke selv stå for fravikelsen. Tvangsfullbyrdsesloven § 2-3 regulerer namsmannens stedlige kompetanse og etter tredje ledd kan en namsmann i særlige tilfeller be namsmannen i et annet distrikt om å stå for skritt som den første namsmannen ikke selv kan foreta. Bestemmelsen regulerer ikke bistand fra et lensmannsdistrikt som etter loven ikke er tillagt namsmannsoppgaver.

Norges politilederslag og Troms politidistrikt tar til orde for at namsmenn bør kunne overlate

namsoppgaver til lensmenn som ikke er namsmenn. I motsatt fall vil det kunne føre til et dårligere tilbud til publikum og skape organisatoriske utfordringer i distrikter med relativt få ansatte i forhold til den geografiske størrelsen. Namsfogden i Oslo peker på at det i Norge er spesielt at svært få saker behandles av domstolene før fullbyrdselsen. Derfor må saksøkte i sakene for namsmannen ha mulighet til å fremme innsigelser til krav og gjennomføring helt frem til fullbyrdselsen skjer. Namsfogden understreker derfor at det er en viktig rettssikkerhetsgaranti at vedkommende som skal gjennomføre fullbyrdselsen forstår de juridiske vurderinger som må tas på stedet. Øst politidistrikt og Politidirektoratet mener at hensynet til kvalitet og rettssikkerhet må gå foran hensynet til effektivitet.

Departementet er enig i at kompetanse og rettssikkerhet bør veie tyngst i denne sammenheng. Utviklingen går også i retning av at flere tvangsaker avgjøres som kontorforretning uten oppmøte hos saksøkte. Departementet foreslår på denne bakgrunn ikke åpning for at namsmenn kan overlate namsmannsoppgaver til lensmenn som ikke er namsmenn. Når det gjelder oppgaven som stevnevitne, kan ikke departementet se at de samme rettssikkerhetshensyn gjør seg gjeldende, og det foreslås her en annen løsning, jf. punkt 3.4.3.

Fremtidig organisering av namsmannsdistriktene

Mange av høringsinstansene uttaler seg om størrelsen på de fremtidige namsmannsdistriktene, og peker på ulike argumenter i den sammenheng. Departementet understreker at i forslaget til ny § 17 i politiloven er myndigheten til å fastsette at én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd skal utføre oppgaven som namsmann for flere distrikter lagt til Kongen med mulighet for delegering.

Høringsinstansene er delte i synet på hva som skal veie tyngst ved en eventuell fremtidig omorganisering. Det er også ulike oppfatninger om betydningen av namsmannens lokale tilstedeværelse og nærhet til publikum. Namsfogden i Oslo peker på at utleggssaker og gjeldsordningssaker som hovedregel gjennomføres på namsmannens kontor, mens saker som utlevering, fravikelser, bil saker og tvangssalg ofte vil kreve lokal tilstedeværelse. Advokatforeningen fremhever at sikrings tiltak som arrest og midlertidig forføyning krever rask gjennomføring. Enkelte av politidistriktene nedtoner betydningen av namsmannens lokale tilstedeværelse. Høringsinstansene er også delte i synet på hvor mye hensyn det bør tas til domsognene.

Etter departementets oppfatning vil valg av fremtidig organisering lokalt være et kompromiss mellom hensynet til nærhet og hensynet til spesialisering. Avveiningen må vurderes ut fra lokale forhold og det vil her være store variasjoner fra politidistrikt til politidistrikt. Ved en eventuell omorganisering bør berørte kommuner involveres i prosessen. Organiseringen vil også måtte ses i lys av den større omorganisering som nå skjer i politi- og lensmannsetaten gjennom nærpoli-reformen. Det vil her skje en reduksjon i antall lensmanns- og politistasjonsdistrikter som i seg selv vil føre til at det blir færre namsmenn.

Departementet mener videre det vil være naturlig å se hen til domssognene. Dersom et namsmannsdistrikt ligger innenfor ett domssogn, kan både namsmannen og innenbygdsparter forholde seg til tingretten for det domssognet som de omfattes av.

Oppgaven med tvangsfullbyrdelse er, sammen med sekretariatsfunksjonen, den mest ressurskrevende av politiets gjøremål innenfor den sivile rettspleien. For kvaliteten på politiets arbeid med sivil rettspleie vil det være en fordel at oppgavene samles i vesentlig færre enheter enn dagens tjenestesteder. En slik organisering vil kunne bidra til større og mer kompetente fagmiljøer. En utvikling med mer bruk av elektroniske løsninger fører også til at kommunikasjonen mellom namsmannen og partene i stadig større grad blir digitalisert. Det reduserer behovet for geografisk spredning.

Flere av høringsinstansene påpeker, at en del saker krever at namsmyndigheten fysisk møter opp på et bestemt sted. Tvistelovens bestemmelser om arrest og midlertidig forføyning krever at gjennomføringen skjer umiddelbart. Advokatforeningen påpeker at for store reiseavstander vil kunne medføre at sikringstiltakene blir mindre effektive. Ved organiseringen av oppgaveløsningen må det tas i betraktning at oppgavene ofte krever fysisk tilstedeværelse og samarbeid lokalt.

Departementet viser også til at en del av de personene namsmannsapparatet er i berøring med, har begrenset mulighet for elektronisk kommunikasjon og problemer med å fylle ut skjemaer. Det følger av tvangsfullbyrdelsesloven § 5-6 at innvendinger og begjæringer under tvangsfullbyrdelsen kan fremsettes både skriftlig og muntlig. Videre har parter og andre berørte rett til å være til stede ved namsmannens forretninger og møter, jf. § 5-8 annet ledd. Selv om disse bestemmelsene ikke oppstiller krav om kort avstand mellom namsmannskontoret og innbyggerne, vil retten til å være til stede ikke gi like god mening dersom

reiseveien blir for lang. Når organiseringen av oppgavene skal besluttes, må det også ses hen til disse reglene og brukernes behov.

Klager på namsmannen etter tvangsfullbyrdelsesloven

Namsmannens avgjørelser og handlemåte under tvangsfullbyrdelsesloven kan påklages av alle som rammes, jf. § 5-16 i tvangsfullbyrdelsesloven. Klagen settes frem for namsmannen. Det følger av § 5-16 annet ledd annet punktum at namsmannen skal sende klage til tingretten. Klagen sendes da til tingretten i den rettskrets hvor namsmannen har sitt kontor. Det er uten betydning hvor partene har bopel.

Ved en samling av tvangsfullbyrdelse hos utpekte namsmenn vil det kunne oppstå lengre reisevei for saksøkte til tingretten. For å kompensere for dette kan klage sendes tingretten i den kommunen der skyldneren bor, alternativt der eiendommen eller løsøret mv. befinner seg. Da det ble gjort endringer i gjeldsordningsloven slik at disse sakene kunne samles i større enheter, ble det presisert i § 2-7 i loven at saken skal sendes til tingretten for den kommune der skyldneren bor, se Prop. 155 L (2012–2013) punkt 20.2. Hensynet til skyldneren var her avgjørende.

Departementet foreslår en tilsvarende endring i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16 slik at klagen går til tingretten for det domssognet (rettskretsen) der skyldneren bor, selv om namsmannens kontor ligger i et annet domssogn. I tilfeller der namsmannens stedlige kompetanse bygger på annet grunnlag enn at skyldneren bor i namsmannsdistriktet, må det avgjørende være hvilket domssogn saken har en slik tilknytning til.

Namsmannen som koblingsord i lovgivningen

Det er tvangsfullbyrdelsesloven § 2-2 som i dag angir *hvem* som er den alminnelige namsmann. Med forslaget til ny § 17 i politiloven blir det politiloven som regulerer dette. Tvangsfullbyrdelsesloven § 2-2 første ledd kan da nøye seg med å vise til at namsmannen er den som er utpekt etter politiloven § 17.

Tilsvarende foreslår departementet at «namsmannen» blir et koblingsord i lovgivningen for utførelsen av de øvrige oppgaver som ligger til politiet innenfor den sivile rettspleie på grunnplanet, som sekretariatsfunksjonen for forliksrådet og stevnevitnefunksjonen mv. Dette innebærer at formuleringen «lensmannsdistrikter, namsfogd-distrikter og politistasjonsdistrikter med sivile rettspleieoppgaver» med ekvivalenter som kom

inn ved lov 17. juni 2005 nr. 84, kan unngås. Endringen innebærer at oppgavene innenfor den sivile rettspleie knyttes direkte til namsmannen og ikke til den enkelte lensmann, namsfogd og politistasjonssjef som i dag. Ved en eventuell fremtidig omorganisering vil de sivile rettspleieoppgavene «følge med» til den utpekte namsmannen. Det foreslås imidlertid unntak ved at enkelte oppgaver legges til både namsmann og lensmann, for eksempel melding om dødsfall.

Videre gir politiloven § 2 en samlet oversikt over politiets oppgaver. Sivile rettspleieoppgaver er en viktig oppgave i politiet som i dag kommer til uttrykk i bestemmelsens nr. 7, som taler om «lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver». Departementet foreslår her å bruke «den alminnelige namsmann» i stedet.

Departementet foreslår også en tilsvarende forenkling i politiloven § 29 annet ledd og rettsgebyrloven § 5 a første ledd nr. 3.

Namsfogdenes administrative plassering

Det følger av politiloven § 16 tredje ledd nr. 4 at Kongen kan bestemme at enkelte namsfogder skal ligge direkte under Politidirektoratet. Det er i dag 12 namsfogdkontorer. Med unntak av namsfogden i Oslo har namsfogdene de senere år vært administrativt underlagt stedlige politidistrikt. Politidirektoratet foreslo i brev til departementet 13. november 2015 å avvikle ordningen med at Namsfogden i Oslo ligger under Politidirektoratet. Forslaget ble sendt på høring 4. desember 2015. Ved kongelig resolusjon 26. august 2016 ble det besluttet at Namsfogden i Oslo skal høre til Oslo politidistrikt fra 1. januar 2017. Dette bidrar til en mer ensartet og oversiktlig organisering av den sivile rettspleie på grunnplanet.

Departementet kan på denne bakgrunn ikke se at det lenger er behov for politiloven § 16 tredje ledd nr. 4, og bestemmelsen foreslås opphevet.

3.4.2 Sekretariatsfunksjonen for forliksrådet

Plassering av sekretariatsfunksjonen

I Prop. 61 LS (2014–2015) ble det understreket at det er sammenhenger mellom namsmannsoppgavene og forliksrådet som tilsier at også funksjonen som sekretariat for forliksrådene bør beholdes i politiet. Samtidig ble det fremhevet at medlemmene av forliksrådet rekrutteres gjennom kommunene og at oppgaven også må ses i sammenheng med kommunereformen, som forutsetter større kommuner med god kapasitet og

kompetanse. Både i Prop. 61 LS (2014–2015) og i Meld. St. 14 (2014–2015) Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner heter det at spørsmålet må utredes videre.

Departementet foreslo i høringsnotatet at sekretariatsfunksjonen for forliksrådet fortsatt skal ligge hos politiet, og det vises til vurderingene i høringsnotatet som er gjengitt ovenfor i punkt 3.3.2.

Forslaget i høringsnotatet fikk bred støtte under høringen. Det er fra høringsinstansenes side pekt på at sivil rettspleie på grunnplanet bør være et statlig ansvar, og at erfaringene med dagens ordning i all hovedsak er gode. Det vises også til at det er sammenheng mellom sekretariatsfunksjonen for forliksrådene og namsmannsfunksjonen.

Enkelte høringsinstanser uttaler seg kritisk til en eventuell tilbakeføring av sekretariatsfunksjonen for forliksrådene til kommunene. Namsfogden i Oslo mener at en tilbakeføring vil føre til en oppsplitting av de fagmiljøene som er etablert. Domstoladministrasjonen deler departementets syn på at rettspleie i utgangspunktet er et statlig ansvar, og at overføring av sekretariatsfunksjonen til kommunene ikke lenger fremstår som aktuelt.

Departementet foreslår at sekretariatsfunksjonen for forliksrådet fortsatt skal ligge i politi- og lensmannsetaten. En prinsipiell viktig begrunnelse er at staten bør ha totalansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet, også denne sekretariatsfunksjonen. Departementet kan ikke se at det foreligger andre realistiske alternativer og viser til at flere av høringsinstansene har uttrykt skepsis til en eventuell tilbakeføring til kommunene.

Et annet viktig argument for at namsmannen skal utføre sekretariatsfunksjonen, er ordningen med direkte tvangsinnndrivelse av uimotsagte krav (tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav f). Ordningen bygger på koordinering og integrering av saksbehandlingen hos namsmannen og i forliksrådet. På denne bakgrunn mener departementet at sekretariatsfunksjonen for forliksrådet bør ligge hos namsmannen i politi- og lensmannsetaten.

Med «namsmannen» som koblingsord innen den sivile rettspleie på grunnplanet bør sekretariatsfunksjonen legges til namsmannen. Som påpekt av Akademikerne, Politijuristene og Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt bør forslaget til endring av domstolloven § 27 sjette ledd første punktum justeres noe slik at den alminnelige namsmann utpekes som sekretariat for forliksrådene i sitt distrikt.

Møtested for forliksrådet

Departementet foreslår videre endringer i domstoloven § 28 i tråd med forslaget i høringsnotatet, med en justering. Samtlige høringsinstanser som har uttalt seg om spørsmålet, er positive til at møtene normalt skal holdes hos sekretariatet. Namsfogden i Oslo peker på at det må være innenfor rammen av bestemmelsen om sekretariatet legger møtene til et lokale i umiddelbar nærhet av kontoret. Departementet understreker at dersom det ikke er mulig for sekretariatet å avholde møtet på det sted sekretariatet selv sitter, vil sekretariatet måtte finne et annet egnet møte-lokale.

I høringsnotatet presiserte departementet at det er viktig for avviklingen av forliksrådsmøtene at det ikke er lang reisevei for parter og forliksrådsmedlemmer. Det ble derfor foreslått at dersom sekretariatet ligger utenfor forliksråds-kretsen, kan forliksrådet bestemme at møtene skal holdes på egnet sted i forliksråds-kretsen. Som påpekt av Politijuristene, Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt, Akademikerne, Politidirektoratet og Norsk tjenestemannslag (NTL) bør det gå klarere frem av ordlyden at det er *sekretariatet* som finner egnet sted i disse tilfellene.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å oppheve domstoloven § 28 første ledd fjerde punktum. Nytt annet ledd presiserer at møtene i forliksrådet holdes hos sekretariatet, og at forliksrådet kan bestemme at møtene skal holdes i forliksråds-kretsen når sekretariatet ligger utenfor forliksråds-kretsen. Det vil være sekretariatet som er ansvarlig for å finne møtested også når forliksrådet bestemmer dette.

3.4.3 Andre sivile rettspleieoppgaver i politiet

Hovedstevnevitne

Hovedstevnevitne forkynner dokumenter som ikke forkynnes per post, og slike forkynnelser krever fysisk oppmøte. Nærpolitireformen slo fast at oppgaven fortsatt skal utføres av politiet. I lys av forslaget om politiloven ny § 17, foreslo departementet i høringsnotatet en endring i domstoloven § 63 første ledd slik at funksjonen som hovedstevnevitne legges til den innenfor politiet som er utpekt som namsmann. Forslaget fikk støtte fra blant andre Akademikerne, Politijuristene, Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt og Norges politilederlag. Departementet foreslår på denne bakgrunn en endring i domstoloven § 63 første ledd i tråd med forslaget i høringsnotatet.

Departementet holdt det åpent i høringsnotatet om det vil være behov for en hjemmel for namsmannen til å kunne overlate forkynningsoppdrag til andre i politiet. Namsfogden i Oslo, Innlandet politidistrikt, Øst politidistrikt, Politidirektoratet, Politiets fellesforbund og Norges politilederlag har i sine høringsssvar tatt til orde for at det vil være behov for at namsmannen kan overlate forkynning til andre i politiet.

Departementet er enig med høringsinstansene i at det vil være hensiktsmessig med en relativt vid forkynningsadgang for politiet i sivile saker. Det følger allerede av domstoloven § 63 annet ledd at hovedstevnevitne kan overlate forkynning til hjelpevitner så fremt de har avgitt stevnevitneforsikring. Som fremhevet i lovmotivene i Ot.prp. nr. 43 (2003–2004) vil det være et alminnelig ledelsesansvar for lensmannen og namsfogden å sørge for at så mange underordnede har avgitt stevnevitneforsikring, at forkynningsoppdrag kan utføres med tilfredsstillende hurtighet.

Departementet foreslår etter dette at det med politimesterens samtykke kan oppnevnes hjelpe-stevnevitner fra andre lensmannskontorer og politistasjoner i namsmannsdistriktet. Namsmannen tar initiativ til at det er tilstrekkelig med hjelpe-stevnevitner innenfor namsmannsdistriktet til at forkynningsoppdragene kan utføres på en god og rask måte.

Notarius publicus

I Prop. 61 LS (2014–2015) om nærpolitireformen konkluderte departementet med at det ikke er hensiktsmessig å foreslå en endring for denne oppgaven.

Det følger av lov om notarius publicus at notarialforretninger hører under tingretten, og at Kongen ved forskrift kan gi andre notarialkompetanse. I forskriften om notarius publicus følger det at politimesteren i Øst-Finnmark har full notarialmyndighet, mens lensmenn, namsfogdene og politistasjonssjefene med sivile rettspleieoppgaver kan utføre enkelte notarialforretninger som er nærmere fastsatt i forskriften. Departementet foreslår ingen endringer i lov om notarius publicus.

Oppgaver etter skifteloven og konkursloven mv.

Etter skifteloven § 12 a skal melding om dødsfall gis til lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver, eller til tingretten. Etter skifteloven § 2 skal også lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieopp-

gaver foreta boreregistrering etter tingrettens anmodning.

Departementet viser til at skiftelovutvalgets utredning NOU 2007: 16 har foreslått at skifteloven § 12 a skal falle bort, i tillegg til endringer i skifteloven § 2. Skiftelovutvalgets utredning følges opp i en egen prosess og det foreslås i denne omgang ikke endringer i hvilke oppgaver knyttet til skifte som skal ligge i politi- og lensmannsetaten.

Når mange lensmenn ikke lenger vil ha sivile rettspleieoppgaver, oppstår det imidlertid spørsmål om oppgavene knyttet til skifte bør ligge til namsmannen, dvs. de lensmannskontorer eller politistasjoner som har sivile rettspleieoppgaver, eventuelt namsfogden, eller til alle lensmannskontorer og politistasjoner. Inntil arbeidet med ny skiftelov er fullført og ny lov kan tre i kraft, er det imidlertid hensiktsmessig inntil videre å beholde muligheten for publikum til å melde dødsfall til den lokale lensmannen selv om vedkommende ikke har sivile rettspleieoppgaver. Tilsvarende gjelder tingrettens adgang til å be om registrerings- og forseglingsforretninger.

Departementet foreslår, i tråd med forslaget i høringsnotatet, en endring i skifteloven § 2 første ledd slik at registrering og forsegling foretas av tingretten, *av namsmannen eller lensmannen* eller av en annen skikket person oppnevnt av tingretten. Likeledes foreslår departementet en endring av skifteloven § 12 a første ledd slik at melding om dødsfall gis til *namsmannen eller lensmannen* eller til tingretten.

Konkursloven § 80 gir tingretten en tilsvarende valgfrihet med hensyn til hvem som skal utføre registrerings- og forseglingsforretninger som den som følger av skifteloven § 2, og departementet foreslår at konkursloven endres på samme måte.

Ligningsloven erstattes 1. januar 2017 av skatteforvaltningsloven. Etter skatteforvaltningsloven § 3-3 første ledd bokstav k, er taushetsplikt ikke til hinder for at det gis opplysninger til «lensmann, namsfogd, politistasjon med sivile rettspleieoppgaver og tingrett til bruk i skiftesak». Departementet har foreslått bestemmelsen endret, og foreslår følgelig at «lensmann, namsfogd, politistasjon med sivile rettspleieoppgaver» i skatteforvaltningsloven § 3-3 første ledd bokstav k endres til den alminnelige namsmannen eller lensmannen.

Etter barneloven § 38 tredje ledd «skal lensmannen eller tingretten få opplysning om det i dødsfallsmeldinga» dersom et dødsfall fører til at ingen lenger har foreldreansvar for et barn. Forskjellen fra skifteloven § 12 a skyldes en inkurie i 2005. Departementet foreslår at barneloven har samme angivelse av hvem dødsfall kan meldes til som skifteloven § 12 a.

Veksel- og sjekkprotester tas opp av lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver, jf. lov 27. mai 1932 nr. 2 om vekslar § 87 og henvisningen til nevnte bestemmelse i sjekkløven § 65 første ledd annet punktum. Bestemmelsen har i dag liten praktisk betydning. I lys av forslagene ovenfor foreslår departementet at vekselloven § 87 utpeker namsmannen som rette vedkommende.

3.4.4 Sivil rettspleie på Svalbard

På Svalbard er sysselmannen både namsmann og hovedstevnevitne. Sysselmannen er også sekretariat for forliksrådet og mottar også dødsfallsmeldinger, jf. svalbardloven §§ 5, 8 og 12. Det foreslås ikke endringer i disse ordningene for Svalbard.

4 Skjønn

4.1 Innledning

I Prop. 61 LS Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpoltireformen) ble det varslet at departementet vil sende på høring forslag til lovendringer med sikte på å flytte flere av skjønnsoppgavene ut av politi- og lensmannsetaten. Forslagene i proposisjonen tar sikte på å overføre skjønnsoppgavene hovedsakelig til jordskifteretten, mens andre legges til tingretten eller faller bort.

Om skjønn

Skjønnsprosess er en form for forenklet sivil rettergang som er tenkt å gi hurtigere og billigere avgjørelser sammenliknet med ordinær sivilprosess etter tvisteloven, blant annet gjelder ikke reglene om forliksrådsbehandling. Selve prosessen er regulert i skjønnsprosessloven av 1917. Loven bygger på en ordning med to ulike former for skjønn: skjønn som styres av en dommer – rettslige skjønn – og skjønn som styres av en lensmann, namsfogd eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver – lensmannsskjønn. En av de mer vesentlige forskjellene mellom disse to ordningene er at antallet skjønnsmedlemmer som hovedregel er fire når skjønnet styres av en dommer, og to når det styres av en lensmann. I tillegg er det enkelte forskjeller i saksbehandlingsreglene.

Politi- og lensmannsetatens arbeid med disse skjønnene går i hovedsak ut på å motta og vurdere begjæringer, varsle partene, oppnevne skjønnsmenn, og gjennomføre og styre skjønnet med parts- og vitneavhør og eventuell befarung. Skjønnsforretningen holdes i den rettskrets eller det tjenestedistrikt hvor gjenstanden for skjønnet, typisk en fast eiendom, er.

Ser man bort fra naturskadeskjønn, har årlig antall begjæringer om lensmannsskjønn i årene 2007–2014 ligget på mellom 42 og 16. I 2015 var det 20 begjæringer om skjønn.

Tidligere lovendringer

Ny jordskiftelov, lov 21. juni 2013 nr. 100, trådte i kraft 1. januar 2016. I den nye loven er lensmanns-

skjønn fjernet fra både grannegjerdelova, beite-loven, veglova kapittel VII og servituttloven. Etter den nye loven styres disse skjønnene av jordskifterettene. Endringene er drøftet i Prop. 101 L (2012–2013) punkt 11.3. Her er det blant annet pekt på at det, for at skjønssakene skal bli utført på en skikkelig måte, er en fordel at kompetansen legges til færre organer, særlig ettersom det er et begrenset antall lensmannsskjønn hvert år. I proposisjonen er det tatt til orde for at det senere bør vurderes om også andre skjønnsforretninger bør styres av jordskifteretten.

Ved lov 15. august 2014 nr. 59 om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven) er arbeidet med naturskadeskjønnene vedtatt flyttet til Statens landbruksforvaltning (SLF). Loven trer i kraft 1. januar 2017. Dagens ordning, der naturskader først blir taksert gjennom lensmannsskjønn før styret for Naturskadefondet vedtar skadeoppgjøret, vil erstattes med en enklere løsning der Statens landbruksforvaltning (SLF) tar hånd om hele behandlingen. Endringen vil føre til at antall lensmannsskjønn blir svært begrenset. Antall naturskadeskjønn i 2013 var 2565 og i 2014 1051.

Særlig om jordskifterettene og skjønn styrt av jordskifteretten

Jordskifterettene er særdomstoler som har som oppgave å skape mere tjenlige eiendommer for eiere og brukere gjennom bytte av areal, tvisteløsning, og opprydding i uklare og utjenlige eier- og brukerforhold. Jordskifteretten er gitt en relativt omfattende skjønnskompetanse. Etter den nye jordskifteloven kan jordskiftedomstolen avholde skjønn for alle typer eiendommer over hele landet. Etter den gamle loven var skjønnskompetansen begrenset til LNF-områder, det vil si områder som i kommuneplanen er avsatt til landbruk, natur og friluftsområder.

Det er 34 jordskifteretter. Mange parter i saker for jordskifterettene er selvprosjederende. Skjønnet holdes gjerne på det sted gjenstanden for skjønnet befinner seg – ofte settes rettsmøtene på kommunehus i nærheten av den aktuelle eien-

dommen. Dette gjør at selv om jordskifterettene er få sammenlignet med antall lensmenn, namsfogder og politistasjoner med sivile rettspleieoppgaver, vil ikke partene få lengre reisevei. I skjønn som jordskifteretten behandler som egen sak, gjelder skjønnsprosesslovens regler for rettslige skjønn.

4.2 Gjeldende rett og forslaget i høringsnotatet

Lov 14. juni 1912 nr. 1 om anlæg av taugbaner mv.

Det følger av taubaneloven § 16 at skjønn etter loven skal avholdes som lensmannsskjønn. I forslag til ny taubanelov som er fremlagt for Stortinget i Prop. 162 L (2015–2016), tales det om «vederlag etter skjønn» for skader og ulemper på naboeiendommer. I høringsnotatet foreslo departementet som en foreløpig løsning at skjønn etter taubaneloven legges til jordskifteretten.

Lov 14. mars 1930 om landslott

Landslott er historisk sett en rett tilhørende eier av strandlinje til å kreve inn avgift fra den som fiske fra eiendommen. Avgiften var opprinnelig en rett på en del – et lodd – av fangsten som ble dratt på land, derav navnet landslott. Landslotten ble gjerne gjort om til en pengesum med utgangspunkt i verdien av fangsten.

Landslottloven gir regler om at det under landnotfiske i sjøen skal svares landslott etter nærmere regler til eieren av det land som skal brukes. Etter § 8 kan tvist om betaling av landslott eller om erstatning for skade voldt under notfiske, kreves avgjort ved lensmannsskjønn. § 6 har dessuten en bestemmelse om at landslottbeløpet i en del tilfeller kan deponeres hos «lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver».

Departementet foreslo i høringsnotatet å oppheve disse særlige reglene.

Lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold

Beredskapsloven kapittel V omhandler tvangsavståing til det offentlige. § 15 hjemler krav om avståelse av eiendomsrett til eller annen rådighet over enhver form for løsøre, samt bruksrett til eller annen særlig rådighet over fast eiendom. Erstatningen fastsettes i mangel av minnelig overenskomst ved skjønn av den myndighet og på den

måte som Kongen bestemmer, men blir ikke annet bestemt holdes skjønnet av lensmannen, jf. § 16 første ledd første og annet punktum. Utgangspunktet er altså at det skal treffes en beslutning om hvem som skal avholde skjønnet i det enkelte tilfellet. Et hensyn bak bestemmelsen om lensmannsskjønn i fravær av beslutning, er hvilke myndigheter en kan regne med er operative under krig.

I tillegg kan det bestemmes at erstatningen for visse typer ytelser ikke skal fastsettes ved skjønn, men betales etter fastsatte takster, jf. § 16 annet ledd.

Departementet foreslo at første ledd annet punktum om lensmannsskjønn oppheves, uten å erstattes av noen ny regel om hvem som skal holde skjønnet i de tilfeller hvor det ikke treffes noen særskilt beslutning. Det ble videre pekt på at jordskifterettene har en særlig kompetanse knyttet til fast eiendom, men ikke til verdifastsetting av løsøre. Det ble derfor åpnet for at jordskifteretten kan utpekes som skjønnsmyndighet i tilfeller hvor kravet om avståelse etter beredskapsloven § 15 gjelder fast eiendom.

Lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner

Loven gir militære myndigheter hjemmel for, når riket er i krig, å rekvirere alt (blant annet løsøre og fast eiendom) som er nødvendig for krigsmakten og institusjoner knyttet til denne. Som hovedregel skal det ved behandlingen av erstatning for ytelser og tap opprettes egne skjønnsnemnder i hvert fylke etter nærmere regler fastsatt av Kongen. Etter § 13 tredje ledd kan det imidlertid i forskrift bestemmes at erstatning for ytelser og tap som følge av rekvisisjon, og som gjelder mindre beløp, skal fastsettes ved lensmannsskjønn istedenfor av lokal skjønnsnemnd eller Sentralnemnda for rekvisisjonssaker. Bak ligger nok en tanke om hvilke myndigheter en kan regne med er operative under krig.

I høringsnotatet ble det pekt på at jordskifteretten vil kunne ha en særlig kompetanse til fastsetting av erstatning for rekvirert fast eiendom, men vil ellers ikke ha bedre kompetanse i denne typen erstatningssaker enn tingretten. En mulighet kunne således være å erstatte dagens bestemmelse med en hjemmel til å bestemme at erstatningen skal fastsettes ved skjønn av tingretten.

Videre ble rekvisisjonsloven § 13 tredje ledd foreslått opphevet da det neppe vil være behov for forskriftshjemmelen om lensmannsskjønn.

Lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet

Etter friluftsløven § 35 femte ledd kan erstatningskrav for skade som følge av tiltak og inngrepstilatelser for å lette ferdsel i utmark, kreves avgjort ved lensmannsskjønn. Krav om innløsning av særlig utsatt område, jf. § 18, avgjøres derimot ved rettslig skjønn. Skjønnet etter § 18 er mer omfattende enn skjønnet etter § 35 femte ledd, idet skjønnet etter § 18 skal avgjøre både om vilkårene for innløsning er til stede, innløsningens omfang og erstatningens størrelse.

Lensmannsskjønnet i friluftsløven § 35 femte ledd ble av departementet foreslått erstattet av skjønnskompetanse for jordskifteretten.

Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom

Oreigningslova § 2 hjemler ekspropriasjonsinngrep for en rekke formål. § 17 første ledd første punktum bestemmer at skjønn for fastsetting av vederlaget for inngrep som utgangspunkt er rettslig skjønn etter skjønnsprosessloven. I en rekke gjennomgående mindre omfattende ekspropriasjonssaker er skjønnskompetansen derimot lagt til lensmannen, jf. annet og tredje punktum. Departementet foreslo at lensmannens skjønnskompetanse etter oreigningslova § 17 første ledd annet og tredje punktum overtas av jordskifteretten.

Departementet pekte videre på følgende:

«Forvaltningens mulighet for å treffe vedtak i den enkelte sak om at skjønnet skal avholdes av tingretten, jf. fjerde punktum, kommer i et nytt lys når lensmannsskjønnene overtas av jordskifteretten. Jordskifterettene og tingrettene avholder skjønn på samme nivå i rettsapparatet med samme ankeinstans. Bestemmelsen kan imidlertid være nyttig for å kunne trekke flere forhold inn til felles behandling. Den bør derfor beholdes i justert utforming.»

Oreigningslova § 19 gir regler om hva slags skjønn som skal nyttes ved fastsettelse av erstatning for skade eller tap som følge av forhåndsundersøkelser etter § 4. Så fremt partene er enige om det, skal erstatning for skade eller tap som nevnt fastsettes som del av skjønnet som fastsetter vederlag for ekspropriasjonsinngrepet. I andre tilfeller avgjøres erstatningen for forhåndsundersøkelsene ved lensmannsskjønn. Lensmannsskjønn nyttes også når det ikke gjøres vedtak om eller blir gitt samtykke til inngrep.

Departementet foreslo i høringsnotatet at erstatning for forhåndsundersøkelser fastsettes ved skjønn av jordskifteretten i de tilfeller hvor den ikke fastsettes som del av skjønnet om vederlaget for ekspropriasjonsinngrepet.

Oreigningsloven § 26 første ledd gir regler om at eksproprianten ved tidsbegrensede inngrep plikter å rydde grunnen når tiden er ute. Annet ledd angir at tvist som ekspropriantens plikt til å rydde reiser, skal avgjøres ved lensmannsskjønn.

I høringsnotatet ble det foreslått at jordskifteretten overtar kompetansen til å avgjøre tvister om ryddeplikten ved skjønn.

Oreigningsloven § 27 første ledd gir regler om erstatningsplikten som påhviler eksproprianten for skade og ulempe som følge av nedleggelse av ekspropriasjonstiltak. Erstatningen fastsettes ved lensmannsskjønn, jf. annet ledd. Departementet foreslo at jordskifteretten også overtar disse skjønnene.

Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner

Kulturminnemyndigheten har etter kulturminneløven § 11 hjemmel til å skaffe seg adgang til privat grunn for å vedlikeholde automatisk fredede kulturminner og foreta arkeologiske utgravinger. I mangel av avtale skal erstatning for inngrep i grunn og rettigheter fastsettes ved lensmannsskjønn.

Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannens skjønnskompetanse i disse sakene overtas av jordskifteretten. Et mulig alternativ kunne være en ordning med forvaltningsmessig fastsetting med mulighet for ordinær domstolsprøving.

Lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar

Løven gjelder løsningsretter til fast eiendom. Med løsningsrett menes den rett noen har til å overta en fast eiendom senere – når eiendommen likevel skifter eier eller på et annet tidspunkt. Rettigheter som omtales som forkjøpsrett, kjøpsrett, gjenkjøpsrett, innløsningsrett og lignende vil normalt være å anse som løsningsretter omfattet av løven. Løven gjelder også løsningsretter til sameieparter i fast eiendom, til eierseksjoner, til tomtefesterett og til særlig råderett over fast eiendom.

Det følger av § 22 at fastsettelse av løsningssum, regulering av løsningssum og fastsettelse av kostnadene til gjennomføring av løsningen, hører under skjønn som holdes som lensmannsskjønn. Det foreslås at jordskifteretten overtar lensmannens kompetanse til å avholde skjønn i disse sakene.

Lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste

En rekke avgjørelser etter tomtefesteloven hører under skjønn, herunder regulering av festeavgift ved manglende enighet (§ 15 fjerde ledd), krav om innløsning (§ 37 annet ledd), tvist om rett og plikt til overtakelse (§ 40) og fastsettelse av vederlaget ved overtakelse (§ 41 fjerde ledd). Utgangspunktet er at skjønnnet holdes som rettslig skjønn, men partene kan avtale at skjønnnet skal holdes som lensmannsskjønn, jf. § 43 første ledd. Ved skjønn etter §§ 5 a, 15 og 37 skal antall skjønnsmemberer alltid være to. Det er dermed gjort unntak fra hovedregelen om fire skjønnsmemberer i skjønnsprosessloven § 11 første ledd.

Som en følge av at ordningen med lensmannsskjønn foreslås fjernet, ble det i høringsnotatet foreslått at bestemmelsen i § 43 første ledd annet punktum om at partene kan avtale at skjønnnet skal holdes som lensmannsskjønn, oppheves.

Lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag

Etter § 4-18 hører tvist om innløsningssummen ved bruk av forkjøpsrett under lensmannsskjønn. Regelen er utformet etter mønster av lov om løysingsrettar, jf. § 22 i loven. Bakgrunnen for ordningen med lensmannsskjønn var ønsket om en rask avklaring uten for store kostnader. Det fremgår av merknaden til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 49 (1993–94) om lov om løysingsrettar at rettslig skjønn ble vurdert som unødvendig i forbindelse med tvister om løsningssum mv. da det i disse sakene er et rent verdsettingsarbeid skjønnsmyndigheten skal utføre og som ble antatt ikke å innebære vanskelige juridiske vurderinger.

Departementet foreslo at lensmannens skjønnskompetanse etter burettslagsloven overtas av jordskifteretten.

Lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon

Ekomloven § 12-3 første og annet ledd hjemler ekspropriasjon «av eiendomsrett eller bruksrett til fast eiendom for anbringelse av elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon». Det følger av tredje ledd at vederlag for byrden som følge av slike ekspropriasjonsvedtak skal fastsettes ved lensmannsskjønn om partene ikke blir enige, likevel slik at Kongen kan gjøre vedtak for den enkelte sak om at skjønnnet skal avholdes som rettslig skjønn. Bestemmelsen er utformet på tilsvarende måte som oreigningslova § 17 første ledd.

Som for oreigningslova, foreslo departementet at lensmannens skjønnskompetanse etter ekomloven overtas av jordskifteretten.

Lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedsregistrering

Det følger av § 45 at erstatning for ekspropriasjon etter § 44, skade og ulempe som skyldes tiltak etter § 41, og tilbakebetaling etter § 42 fjerde ledd, avgjøres ved lensmannsskjønn i fravær av minnelig løsning. Det foreslås at jordskifteretten overtar lensmannens skjønnskompetanse etter matrikkellova § 45.

Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling

Det følger av § 16-12 at skjønn etter §§ 27-3 (kostnader og refusjon ved tilknytning til eksisterende private vann- og avløpsanlegg) og 28-3 (erstatning for forebyggende tiltak på nabogrunn) behandles som lensmannsskjønn. Det foreslås at jordskifteretten erstatter lensmannens skjønnskompetanse etter plan- og bygningsloven §§ 27-3 og 28-3.

Lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester

Etter § 55 (som ikke er satt i kraft) i den nye postloven skal enkelte mindre ekspropriasjonsskjønn holdes som lensmannsskjønn. Det ble foreslått i høringsnotatet at oppgaven flyttes til jordskifteretten.

Konsekvensendring i jordskifteloven

I jordskifteloven § 5-3 nevnes de bestemmelser i andre lover som legger oppgaver til jordskifteretten. Det ble pekt på i høringsnotatet at disse må justeres dersom jordskifteretten tilføres nye oppgaver.

Konsekvensendringer i skjønnsprosessloven og andre lover

Skjønnsprosessloven skiller mellom skjønn som styres av en dommer («rettslige skjønn») og skjønn som styres av en lensmann, namsfogd eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver (lensmannsskjønn). Når en avvikler lensmannsskjønnene, bør skjønnsprosessloven justeres slik at den ikke lenger omtaler slike skjønn.

Når en har de to hovedkategoriene skjønn styrt av tingretten og skjønn styrt av jordskifteretten, som også er en domstol, gir ikke uttrykket «rettslig skjønn» noen god indikasjon på at det er

tale om skjønn styrt av tingretten i motsetning til skjønn styrt av jordskifteretten. Departementet foreslo derfor å erstatte rettslig skjønn med «skjønn styrt av tingretten». «Rettslig skjønn» brukes også i en rekke andre lover, som ble foreslått endret tilsvarende.

For øvrig er lensmannsskjønn omtalt i retts-
hjelpsloven § 10 og rettsgebyrloven § 5 a nr. 2 og § 11 og det ble i høringsnotatet pekt på at disse bestemmelsene må justeres.

4.3 Høringsinstansenes syn

4.3.1 Generelt

Politidirektoratet, Namsfogden i Oslo, Øst politidistrikt, Norges politilederlag, Politiets fellesforbund, Domstoladministrasjonen og Agder politidistrikt støtter forslagene om at lensmannsskjønn overføres til andre instanser.

Moss tingrett, Politijuristene, Akademikerne og Politimesteren i Sør-Vest politidistrikt har ingen innvendinger til at lensmannsskjønnene overføres til jordskifteretten eller tingretten.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) mener, selv om det totale omfanget av skjønnsaker er lite, at en samling av skjønn i jordskifterettene vil bidra at retten får mer jevnlig kontakt med skjønn og mer erfaring med erstatningsutmåling. Det sikrer økt kompetanse og større rettslikhet.

Advokatforeningen støtter departementets forslag om å flytte skjønnsoppgavene ut av politiet og lensmannsetaten, men stiller likevel spørsmål ved om ikke oppgavene fremover i større grad enn det departementet legger opp til bør overlates til tingrettene i stedet for jordskifterettene. Advokatforeningen er av den oppfatning at fastsettelse av erstatning/verdiberegninger, særlig i kommersielle forhold, bør overlates til tingrettene.

Sør-Rogaland jordskifterett slutter seg fullt ut til forslagene om å overføre lensmannsskjønn til jordskifteretten. Med unntak av tomtefesteloven, slutter jordskifteretten seg også til de forslagene som gjelder skjønn som i dag er lensmannsskjønn, men som ikke flyttes til jordskifteretten. Jordskifteretten slutter seg også til de foreslåtte endringene i skjønnsprosessloven.

Landbruks- og matdepartementet mener jordskifteretten vil være godt egnet til å behandle skjønnene som er foreslått overført til jordskifteretten, men savner en grundigere drøfting av hvilke skjønn som bør ligge til jordskifteretten og hvilke som bør ligge til tingretten:

«Landbruks- og matdepartementet mener at det på sikt bør foretas en gjennomgang hvor en ser nærmere på hvilke skjønn som bør holdes av tingrettene og hvilke som bør holdes av jordskifterettene. Jordskifterettene holder som nevnt mange ulike typer skjønn hvert år, og Landbruks- og matdepartementet mener at jordskifteretten er godt egnet til å holde både de skjønnene som nå foreslås overført, og en rekke andre skjønn som i dag ligger til tingretten. Fordi drøftingen som nevnt over ikke er foretatt, framstår imidlertid løsningene i høringsnotatet som noe tilfeldig.»

Engerdal kommune mener det ikke er riktig å innnevne lensmannens oppgaver. Dagens ordning sikrer lensmannen en bred og helhetlig oversikt over sitt område og er en kvalitet ved embetet.

Namsfogden i Oslo påpeker at for å forhindre at saksprosessen blir vesentlig vanskeliggjort for partene, oppfordres det til at det tilrettelegges slik at gjennomføringen av skjønnsforretningene fortsatt gjennomføres i lokaler i nærheten av eendommen der skjønnet gjelder.

4.3.2 Uttalelser om de enkelte lovforslagene

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) tiltrer samtlige forslag i høringsnotatet, men ser ingen grunn til at jordskifterettene ikke skal ha kompetanse etter alle formålene i oreigningsloven § 2. NMBU mener også at departementet bør vurdere å legge skjønnskompetansen etter plan- og bygningsloven § 15-3 til jordskifteretten. Det pekes også på at departementet skriver at skjønnene etter tomtefesteloven § 43 første ledd avholdes som «rettslig skjønn» av tingretten. NMBU ser det som en mulighet at skjønnene også kan behandles som avtaleskjønn etter § 5-5 etter jordskifteloven.

Sør-Rogaland jordskifterett påpeker at det avtalesbaserte lensmannsskjønn etter tomtefesteloven er ikke foreslått overført til jordskifteretten. Med samme begrunnelse som for øvrige skjønn, mener jordskifteretten det bør åpnes for at slike skjønn kan holdes av jordskifteretten dersom partene er enige om det.

Landbruks- og matdepartementet støtter forslag til endringer i taubanelova, kulturminneloven, lov om løysingsrettar, burettsslagslova, matrikkellova og postloven.

Landbruks- og matdepartementet støtter også departementets forslag om at jordskifteretten tar over lensmannens kompetanse til å avholde skjønn etter ekomloven § 12-3.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet uttaler at de har fått tilbakemeldinger i forbindelse med ekspropriasjonsavgjørelser etter ekomloven fra involverte parter om at lensmannsskjønnet ikke har fungert slik intensjonen var:

«Som følge av tilbakemeldinger og vurderinger har Nkom ved de siste avgjørelsene etter ekomloven § 12-3 konkret funnet grunn til å anvende unntaksbestemmelsen og vedtatt at det etterfølgende skjønnet skal styres av tingretten. Etter Nkoms oppfatning vil jordskifteretten som en særdomstol med særlig kompetanse knyttet til fast eiendom, inneha den kompetansen Nkom mener må kreves. På bakgrunn av dette støtter Nkom forslaget fra Justis- og beredskapsdepartementet om at det etterfølgende skjønnet ved avgjørelser etter ekomloven § 12-3 styres av jordskifteretten.»

Landbruks- og matdepartementet støtter departementets forslag om at jordskifteretten tar over lensmannens kompetanse til å avholde skjønn etter plan- og bygningsloven. Skjønn etter § 15-3 femte ledd kan eventuelt også vurderes lagt til jordskifteretten, jf. den kompetanse jordskifteretten har til fordeling av planskapte verdier etter § 12-7 nr. 13 og jordskifteloven kapittel 3 V.

Landbruks- og matdepartementet uttaler om skjønn etter frilufsloven:

«Justisdepartementet foreslår at skjønn etter § 35 femte ledd overføres til jordskifteretten, men ikke skjønn etter § 18. Skjønn etter § 18 skal etter forslaget fortsatt holdes som rettslig skjønn for tingretten. Etter frilufsloven § 35 femte ledd kan erstatningskrav for skade som følge av tiltak og inngrepstillatelser for å lette ferdsel i utmark, kreves avgjort ved lensmannsskjønn. Krav om innløsning av særlig utsatt område, jf. § 18, avgjøres ved rettslig skjønn. Det er vist til at skjønnet etter § 18 er mer omfattende enn skjønnet etter § 35 femte ledd, idet skjønnet etter § 18 skal avgjøre om vilkårene for innløsning er til stede, innløsningens omfang og erstatningens størrelse. Landbruks- og matdepartementet foreslår at begge typer skjønn legges til jordskifteretten. Departementet mener jordskifteretten har nødvendig faglig kompetanse både til å avgjøre om vilkårene for innløsning er til stede, innløsningens omfang og erstatningens størrelse etter frilufsloven § 18. Jordskifteretten holder i dag tiltaksskjønn etter jordskifteloven § 5-1 i samband med jordskifte. Dette er et eksempel på

skjønn som er langt mer komplekse enn skjønn etter frilufsloven § 18.»

Landbruks- og matdepartementet uttaler videre om oreigningsloven:

«Justisdepartementet foreslår at lensmannsskjønnet etter ekspropriasjonsloven § 17 annet og tredje punktum skal overføres til jordskifteretten, mens skjønn etter første punktum holdes som rettslig skjønn for tingretten. Alle skjønnene omhandler fastsetting av vederlag for ekspropriasjonsinngrep. Justisdepartementet gir uttrykk for at skjønn etter annet og tredje ledd gjennomgående gjelder mindre omfattende ekspropriasjonsaker. Landbruks- og matdepartementet kan ikke slutte seg til denne nyanseringen mellom mindre og større saker, og mener at også mange av de skjønnene som nå hører under rettslig skjønn for tingretten bør legges til jordskifterettene.

Under forutsetning av at det foreslås en deling der noen skjønn etter ekspropriasjonsloven går for tingretten og andre for jordskifteretten slutter Landbruks- og matdepartementet seg til forslaget om at erstatningen for forhåndsundersøkelser fastsettes ved skjønn av jordskifteretten i de tilfeller hvor den ikke fastsettes som del av skjønnet om vederlaget for ekspropriasjonsinngrepet, jf. §§ 4 og 19. Departementet slutter seg videre til forslaget om at jordskifteretten overtar lensmannens myndighet til ved skjønn å avgjøre tvister om ryddplikten etter § 26 andre ledd, og fastsettelse av erstatningsplikten for skade og ulempe ved nedleggelse av ekspropriasjonstiltak etter § 27 andre ledd.»

4.4 Departementets vurdering

4.4.1 Til de enkelte forslagene

I tråd med nærpolitireformens konklusjoner foreslår departementet at ordningen med lensmannsskjønn avvikles og at skjønnene i all hovedsak overføres til jordskifteretten.

Høringsinstansene er generelt positive til at lensmannsskjønnene flyttes ut av politi- og lensmannsetaten. *Sør-Rogaland jordskifterett* og *Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* slutter seg fullt ut til forslagene om å overføre lensmannsskjønn til jordskifteretten og begge ber departementet vurdere å legge flere av lensmannsskjønnene til jordskifteretten.

Advokatforeningen stiller spørsmål ved om ikke oppgavene fremover i større grad enn det departementet legger opp til bør overlates til tingrettene i stedet for jordskifterettene. *Landbruks- og matdepartementet* savner en grundigere drøfting av hvilke skjønn som bør ligge til jordskifteretten og hvilke som bør ligge til tingretten. Landbruks- og matdepartementet mener at det på sikt bør foretas en gjennomgang hvor en ser nærmere på hvilke skjønn som bør holdes av tingrettene og hvilke som bør holdes av jordskifterettene.

Departementet understreker at proposisjonen her begrenser seg til å avvike ordningen med lensmannsskjønn, med tilhørende valg av løsning for hva som skal erstatte lensmannsskjønnet. Det ligger utenfor rammen for dette lovarbeidet å vurdere om skjønn som i dag ligger til tingretten, bør overføres jordskifteretten.

Ordnningen med lensmannsskjønn kan i prinsippet tenkes erstattet av flere alternative ordninger – skjønn styrt av tingretten etter skjønnsprosessloven eller skjønns sak for jordskifteretten, forvaltningsmessig verdsettelse med alminnelig adgang til domstolsprøving eller å henvise partene til å følge normale prosedyrer for inndrivelse av pengekrav. Valget av løsning beror på om det for den enkelte sakstype anses nødvendig å tilrettelegge særskilt for en rask og billig avgjørelse, særlig av hensyn til eventuelle skadelidte, samt kostnaden ved og hensiktsmessigheten av ulike former for domstolsbehandling.

Ved valget mellom tingrett og jordskifterett har departementet lagt vekt på at jordskiftedomstolene har særlig kompetanse i å løse tvister knyttet til fast eiendom. Det legges til grunn at jordskiftedommere mer jevnlig enn en gjennomsnittlig tingrettsdommer håndterer skjønnsaker og skjønnsprosess. Som påpekt av NMBU vil en samling av skjønn hos jordskifteretten bidra til at retten får mer jevnlig kontakt med skjønn og mer erfaring med erstatningsutmåling, selv om det er få lensmannsskjønn. Det sikrer økt kompetanse og større rettslikhet. Både jordskiftedommeren og tingrettsdommeren vil måtte la seg bistå av personer med kompetanse på den aktuelle typen av verdsetting.

I saker hvor det er offentlig myndighet som skal yte erstatning eller kompensasjon til en privat part for inngrep, skader etc., kan administrativ fastsettelse av erstatningen, med mulighet for ordinær domstolsprøving, være et alternativ til skjønns sak. Dette er i dag ordningen innenfor landbrukserstatningsordningen, som blant annet omfatter erstatning for avlingsskade, for offentlige

pålegg fra Mattilsynet, og for vinterskade på eng. En slik ordning forutsetter at det finnes et forvaltningsorgan som kan saksbehandle og treffe slike avgjørelser.

Departementet går nedenfor gjennom de ulike lensmannsskjønn med forslag til løsning som velges for det enkelte lensmannsskjønn.

Lov 14. juni 1912 nr. 1 om anlæg av taugbaner mv.

Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannsskjønn etter taubaneloven overføres jordskifteretten. *Landbruks- og matdepartementet*, *Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna)*, *Sør-Rogaland jordskifterett* og *Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støtter forslaget. Jordskifteretten har allerede i dag hjemmel til å holde skjønn etter taubaneloven § 8 i «samband med sak for jordskifteretten», jf. jordskifteloven § 5-3.

Forslag til ny taubanelov er oversendt Stortinget i Prop. 162 L (2015–2016). I forslaget tales det om «vederlag etter skjønn» for skader og ulemper på naboeiendommer. I tråd med forslaget i høringsnotatet foreslår departementet at skjønn etter gjeldende taubanelov kan legges til jordskifteretten, som en foreløpig løsning til ny lov er vedtatt. Departementet foreslår på denne bakgrunn endring i taubaneloven slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten.

Lov 14. mars 1930 om landslott

Landslottloven fra 1930 gir regler om at det under landnotfiske i sjøen skal svares landslott etter nærmere regler til eieren av det land som skal brukes. Etter § 8 kan tvist om betaling av landslott eller om erstatning for skade voldt under notfiske, kreves avgjort ved lensmannsskjønn. § 6 har dessuten en bestemmelse om at landslottbeløpet i en del tilfeller kan deponeres hos «lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver».

Departementet foreslo i høringsnotatet at § 6 tredje ledd og § 8 oppheves.

Nærings- og fiskeridepartementet er uenig i dette og kom med merknader i forbindelse med foreleggelsen av høringsnotatet som det vises til i den alminnelige høringen. Til forslaget om å oppheve § 6 tredje ledd uttales:

«I mange tilfeller bor ikke grunneier lenger på eiendommen som har krav på landslott, og vil således ikke være til stede når fisket skjer. Grunneier vil ofte heller ikke bli oppmerksom

på at han har krav på landslott, dersom § 6 tredje ledd oppheves. Gjeldende bestemmelse sikrer at grunneier blir gjort oppmerksom på berettiget landslott og kan motta oppgjør for dette»

Når det gjelder forslaget om å oppheve § 8, uttaler *Nærings- og fiskeridepartementet*:

«Bestemmelsen sikrer at grunneier får løst evt. tvist uten å selv måtte ta saken gjennom ordinært rettssystem. Bestemmelsen bør neppe oppheves, men heller endres/tilpasses til hvem som skal behandle slike saker i stedet for «lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef.»

Justis- og beredskapsdepartementet tar hensyn til de innsigelser som har kommet mot lovforslaget og trekker forslagene til endringer i landslottloven.

Lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold

Beredskapsloven kapittel V omhandler tvangsavståing til det offentlige. Departementet fremmer forslag til endring av beredskapsloven § 16 første ledd i tråd med forslaget i høringsnotatet. Det er ikke innkommet innvendinger til forslaget under høringsrunden. Beredskapsloven § 16 første ledd annet punktum om lensmannsskjønn oppheves uten å erstattes av noen ny regel om hvem som skal holde skjønnet i de tilfeller hvor det ikke treffes noen særskilt beslutning.

Lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner

Rekvisisjonsloven gir militære myndigheter hjemmel for, når riket er i krig, å rekvirere alt (blant annet løsøre og fast eiendom) som er nødvendig for krigsmakten og institusjoner knyttet til denne. Etter lovens § 13 tredje ledd åpnes det for at Kongen kan gi nærmere regler om at erstatning som gjelder mindre beløp og at det skal fastsettes ved lensmannsskjønn. Departementet foreslo å oppheve § 13 tredje ledd og det er ikke innkommet innvendinger under høringen.

Departementet foreslår etter dette å oppheve rekvisisjonsloven § 13 tredje ledd, og en mindre justering i § lovens § 15 første ledd i tråd med forslaget i høringsnotatet.

Lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet

Etter friluftsloven § 35 femte ledd kan erstatningskrav for skade som følge av tiltak og inngrepstill-

telser for å lette ferdsel i utmark, kreves avgjort ved lensmannsskjønn. Krav om innløsning av særlig utsatt område, jf. § 18, avgjøres derimot ved skjønn styrt av tingretten.

I høringsnotatet pekte departementet på at skjønn etter § 18 er mer omfattende enn skjønnet etter § 35 femte ledd, idet skjønnet etter § 18 skal avgjøre både om vilkårene for innløsning er til stede, innløsningens omfang og erstatningens størrelse. Lensmannsskjønnet i friluftsloven § 35 femte ledd ble av departementet foreslått erstattet av skjønnskompetanse for jordskifteretten.

Landbruks- og matdepartementet foreslo i sin høringsuttalelse at skjønn etter både friluftsloven § 18 og etter § 35 femte ledd legges til jordskifteretten. Det ble pekt på at jordskifteretten har nødvendig faglig kompetanse både til å avgjøre om vilkårene for innløsning er til stede, innløsningens omfang og erstatningens størrelse etter friluftsloven § 18. Det ble også pekt på at jordskifteretten i dag holder tiltaksskjønn etter jordskifteloven § 5-1 i samband med jordskifte, og at dette er skjønn som er langt mer komplekse enn skjønn etter friluftsloven § 18.

Departementet viser til at det ligger utenfor rammen av denne proposisjon å vurdere om jordskifteretten skal erstatte skjønn som i dag styres av tingretten. Departementet foreslår, som i høringsnotatet, at lensmannsskjønnet i friluftsloven § 35 femte ledd tredje punktum overføres til jordskifteretten.

Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom

Oreigningslova § 2 hjemler ekspropriasjonsinngrep for en rekke formål. § 17 første ledd første punktum bestemmer at skjønn for fastsetting av vederlaget for inngrep som utgangspunkt er rettslig skjønn etter skjønnsprosessloven. Departementet skrev i høringsnotatet at det i en rekke gjennomgående mindre omfattende ekspropriasjonssaker er skjønnskompetansen derimot lagt til lensmannen, jf. annet og tredje punktum. *Landbruks- og matdepartementet* er uenig i nyanseringen mellom mindre og større saker, og mener at også mange av de skjønnene som nå hører under rettslig skjønn for tingretten bør legges til jordskifterettene. *Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* pekte i sin høringsuttalelse på at jordskifterettene bør ha kompetanse etter alle formålene i oreigningsloven § 2.

Departementet foreslo at lensmannens skjønnskompetanse etter oreigningslova § 17 første ledd annet og tredje punktum overtas av jordskifteretten.

Landbruks- og matdepartementet uttalte videre at under forutsetning av at det foreslås en deling der noen skjønn etter ekspropriasjonsloven går for tingretten og andre for jordskifteretten slutter *Landbruks- og matdepartementet* seg til forslaget om at erstatningen for forhåndsundersøkelser fastsettes ved skjønn av jordskifteretten i de tilfeller hvor den ikke fastsettes som del av skjønnen om vederlaget for ekspropriasjonsinngrepet, jf. §§ 4 og 19.

Oreigningslova § 19 gir regler om hva slags skjønn som skal nyttes ved fastsettelse av erstatning for skade eller tap som følge av forhåndsundersøkelser etter § 4. Så fremt partene er enige om det, skal erstatning for skade eller tap som nevnt fastsettes som del av skjønnen som fastsettes vederlag for ekspropriasjonsinngrepet. I andre tilfeller avgjøres erstatningen for forhåndsundersøkelsene ved lensmannsskjønn. Lensmannsskjønn nyttes også når det ikke gjøres vedtak om eller blir gitt samtykke til inngrep.

Departementet foreslo i høringsnotatet at erstatning for forhåndsundersøkelser fastsettes ved skjønn av jordskifteretten i de tilfeller hvor den ikke fastsettes som del av skjønnen om vederlaget for ekspropriasjonsinngrepet.

Departementet viser til at det ligger utenfor rammen av dette lovarbeidet å erstatte skjønn som i dag styres av tingretten med skjønn styrt av jordskifteretten, og opprettholder forslaget i høringsnotatet.

Skjønn om ekspropriasjonens plikt til å rydde grunnen etter tidsbegrenset bruksrett

Oreigningsloven § 26 første ledd gir regler om at ekspropriasjonen ved tidsbegrensede inngrep plikter å rydde grunnen når tiden er ute. Annet ledd angir at tvist om ekspropriasjonens plikt til å rydde reiser, skal avgjøres ved lensmannsskjønn.

I høringsnotatet ble det foreslått at jordskifteretten overtar kompetansen til ved skjønn å avgjøre tvister om ryddeplikten. *Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støttet forslaget under høringen. Departementet foreslår på denne bakgrunn endring i oreigningsloven § 27 annet ledd slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten.

Skjønnsfastsettelse av erstatning for nedleggelse av ekspropriasjonstiltak

Oreigningsloven § 27 første ledd gir regler om erstatningsplikten som påhviler ekspropriasjonen

for skade og ulempe som følge av nedleggelse av ekspropriasjonstiltak. Erstatningen fastsettes ved lensmannsskjønn, jf. annet ledd. Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten. *Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norsk miljø og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støttet forslaget under høringen. Departementet foreslår på denne bakgrunn endring i oreigningsloven § 27 annet ledd slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten.

Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner

Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannsskjønn etter kulturminneloven § 11 annet ledd annet punktum overføres jordskifteretten. *Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støttet forslaget under høringen. Departementet foreslår på denne bakgrunn endring i bestemmelsen i kulturminneloven slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten. Det foreslås også at begrepet rettslig skjønn i §12 femte ledd annet punktum erstattes med skjønn styrt av tingretten.

Lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar

Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannsskjønn etter lov om løysingsrettar § 22 annet ledd overføres jordskifteretten. *Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støttet forslaget under høringen. Departementet foreslår på denne bakgrunn endring i lov om løysingsrettar slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten.

Lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste

Som en følge av at ordningen med lensmannsskjønn foreslås fjernet, ble det i høringsnotatet foreslått at bestemmelsen i § 43 første ledd annet punktum om at partene kan avtale at skjønnen skal holdes som lensmannsskjønn, oppheves.

Sør-Rogaland jordskifterett påpeker at det avtalebaserede lensmannsskjønn etter tomtefesteloven ikke er foreslått overført til jordskifteretten. Med samme begrunnelse som for øvrige skjønn, mener jordskifteretten det bør åpnes for at slike skjønn kan holdes av jordskifteretten dersom par-

tene er enige om det. *Landbruks- og matdepartementet* har pekt på at høringsnotatet ikke inneholder forslag om at noen av skjønnene etter tomtfesteloven legges til jordskifteretten. Det er heller ikke sagt noe om skjønnene eventuelt kan behandles av jordskifteretten som avtaleskjønn som egen sak, jf. jordskifteloven § 5-5. Landbruks- og matdepartementet er enig i dette.

Departementet opprettholder forslaget om å oppheve ordningen med avtalebasert lensmannsskjønn etter tomtfesteloven. Tomtfestelovens utgangspunkt er at skjønn holdes som rettslig skjønn for tingretten og da vil det ikke være hensiktsmessig å erstatte lennsmannsskjønnet med skjønn for jordskifteretten.

Lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag

Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannsskjønn etter burettslagslova § 4-18 annet ledd annet punktum overføres jordskifteretten. *Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støttet forslaget under høringen. Departementet foreslår på denne bakgrunn endring i burettslagslova slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten.

Lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon

Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannens kompetanse til å avholde skjønn etter ekomloven § 12-3 tredje ledd overføres til jordskifteretten. *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norsk miljø og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støttet forslaget under høringen. Departementet foreslår på denne bakgrunn endring i ekomloven § 12-3 tredje ledd fjerde og femte punktum slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten. Femte punktum presiserer at Kongen likevel kan gjøre vedtak for den enkelte sak om at skjønnet skal styres av tingretten.

Lov 17. juni 2005 nr. 101 om egedomsregistrering

Departementet foreslo i høringsnotatet at lensmannsskjønn etter matrikkellova § 45 overføres jordskifteretten. *Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)* støttet forslaget under høringen. Departementet foreslår

på denne bakgrunn endring i matrikkellova § 45 slik at lensmannsskjønnet overføres jordskifteretten.

Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling

Departementet foreslo i høringsnotatet å erstatte lensmannsskjønnet i § 16-12 første ledd med skjønn styrt av jordskifteretten. *Landbruks- og matdepartementet* ba departementet vurdere om også skjønn etter § 15-3 femte ledd bør legges til jordskifteretten, jf. den kompetanse jordskifteretten har til fordeling av planskapt verdier etter § 12-7 nr. 13 og jordskifteloven kapittel 3 V.

Departementet opprettholder forslaget om bare å erstatte lensmannsskjønnet med skjønn styrt av jordskifteretten. Det vises til at det ligger utenfor rammen av dette lovarbeidet å vurdere overføring av skjønnsoppgaver som i dag er tillagt tingretten.

Lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester

Etter § 55 (som ikke er satt i kraft) i den nye postloven skal enkelte mindre ekspropriasjonsskjønn holdes som lensmannsskjønn. Det ble foreslått i høringsnotatet at oppgavene flyttes til jordskifteretten. Forslaget til endring av postloven støttes av *Landbruks- og matdepartementet, Etatsforeningen for jordskifterettene (Tekna), Sør-Rogaland jordskifterett og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)*.

Departementet foreslår på denne bakgrunn av postloven § 55 annet ledd annet punktum endres slik at skjønnet styres av jordskifteretten.

Konsekvensendring i skjønnsloven

Skjønnsprosessloven skiller mellom skjønn som styres av en dommer («rettslige skjønn») og skjønn som styres av en lensmann, namsfogd eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver (lensmannsskjønn). Når en avviker lensmannsskjønnene, må skjønnsprosessloven justeres slik at den ikke lenger omtaler slike skjønn.

Når en har de to hovedkategoriene skjønn styrt av tingretten og skjønn styrt av jordskifteretten, som også er domstol, gir ikke uttrykket «rettslig skjønn» noen god indikasjon på at det er tale om skjønn styrt av tingretten i motsetning til skjønn styrt av jordskifteretten. En bør i stedet tale om skjønn styrt av tingretten. For øvrig er lensmannsskjønn omtalt på annen måte i enkelte lover.

Et særlig spørsmål er om en bør begrense antallet skjønnsmedlemmer i jordskifteskjønn fra fire til to i de tilfellene der det nå foreslås overgang fra lensmannsskjønn til jordskifteskjønn, slik at overgangen ikke medfører vesentlig høyere kostnader for partene. Sett hen til hvor få saker det dreier seg om, synes et slikt spørsmål eventuelt heller å burde reises mer generelt i annen sammenheng. Ordningen blir da som skissert i skjønnsprosessloven § 11. Det skal være fire skjønnsmedlemmer dersom ikke annet er bestemt ved lov, eller en av partene krever at det skal være to skjønnsmedlemmer og skjønnsstyren finner det ubetenkelig.

4.4.2 Uttrykket rettslig skjønn

Departementet foreslår at uttrykket «rettslig skjønn» erstattes av «skjønn styrt av tingretten», «skjønn» e.l. i følgende bestemmelser:

- Lov 21. februar 1930 nr. 21 om skifte § 125
- Lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar § 60
- Lov 15. desember 1967 nr. 6 om patenter § 70
- Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 12
- Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall § 22
- Lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. §§ 27 og 31
- Lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger § 6-11

- Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 51 annet ledd
- Lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigheds- og rettshøve på fast eiendom m.m. § 5-7

4.4.3 Andre lover som omtaler lensmannsskjønn

Lensmannsskjønn er nevnt i rettshjelpsloven § 10 som en sakstype det kan tilstås fritt rettsråd for.

Lensmannsskjønn er nevnt i rettsgebyrloven § 5 a nr. 2 og § 11.

Etter svalbardloven § 10 tredje ledd styres «[s]kjønn og takster som i riket for øvrig styres av lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver» på Svalbard av selsmannen. I punkt 3 nedenfor foreslås det at ordningen med lensmannsskjønn opphører. Svalbardloven § 10 tredje ledd foreslås opphevet.

4.4.4 Konsekvensendring i jordskifteloven

I jordskifteloven § 5-3 nevnes de bestemmelser i andre lover som legger oppgaver til jordskiftetretten. Departementet foreslår endringer i bestemmelsen i tråd med de øvrige forslagene.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

De foreslåtte lovendringene legger til rette for å samle politiets oppgaver innen den sivile rettspleien på færre enheter. Lovendringene vil ikke i seg selv ha konsekvenser, men endringene vil føre til omorganiseringer av den sivile rettspleien i politiet og en sentralisering av oppgaveløsningen. Når og i hvilken grad hjemmelen for ulike organisatoriske løsninger skal brukes, vil i stor grad være opp til politiet selv. Det vil være naturlig å se eventuelle endringsbehov for politiets oppgaver innen sivil rettspleie i sammenheng med prosessen for endringer i politiets lokale struktur for øvrig.

Forslagene vil ikke ha nevneverdige økonomiske og administrative konsekvenser og kan gjennomføres innenfor gjeldende budsjетrammer.

Som gjennomgangen over viser, var det i 2014 og 2015 omtrent like mange lensmannsskjønn som det er antall lover som åpner for lensmannsskjønn. Det innebærer at det er meget få slike skjønn. Når det foreligger en slik sak, må skjønnsstyresen måtte bruke uforholdsmessig mye tid på å bli fortrolig med skjønnsprosessen og den aktuelle typen skjønn. Namsfogden i Oslo har tidligere pekt på at gjennomsnittlig tid for et skjønn er 54 timer. Jordskifterettene har en langt bedre, stående kompetanse i skjønsspørsmål og vil trolig bruke vesentlig mindre tid pr. sak. Det legges til grunn at den foreslåtte overføringen av skjønnsoppgaver fra politi- og lensmannsetaten til jordskifterettene også kan gjennomføres innenfor gjeldende budsjетrammer uten rammeoverføring.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene

6.1 Til endringene om organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet

Endringer i domstollosen

Til § 27 sjette ledd

Nåværende § 27 sjette ledd i domstollosen fastsetter hvem som er sekretariat for forliksrådet. Etter endringen viser loven bare til at sekretariatsfunksjonen tilligger den alminnelige namsmannen for distriktet. Begrepet distrikt er valgt for å tydeliggjøre at det ikke skal være et sekretariat for hvert forliksråd/kommune.

Til § 28 første ledd fjerde punktum

Bestemmelsen oppheves og erstattes med nytt annet ledd.

Til § 28 nytt annet ledd

Hovedregelen etter endringen er at møtene holdes på samme sted som sekretariatet er lokalisert. Forliksrådet kan bestemme at møtene skal holdes i forliksrådskretsen dersom sekretariatet er lokalisert utenfor. Det vil da være opp til sekretariatet å finne et egnet møtested i forliksrådskretsen.

Til § 63 første ledd

Endringen innebærer at det ikke lenger defineres hvem som er hovedstevnevitne i domstollosen, men at det vises til hvem som utpekes til alminnelig namsmann etter politiloven § 17. Den som er utpekt som alminnelig namsmann er hovedstevnevitne.

Til § 63 annet ledd nytt tredje punktum

Bestemmelsen åpner for at det kan oppnevnes hjelpestevnevitner fra andre lensmannskontorer og politistasjoner i namsmannsdistriktet. Slik oppnevning krever samtykke fra politimesteren. Dette gir en vid adgang for politiet til å sikre at for-

kynnesoppdrag i sivile saker kan utføres med tilfredsstillende hurtighet.

Endringer i skifteloven

Til § 2 første ledd

Ordlyden «namsmannen» erstatter namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver. Bakgrunnen for at lensmannen er beholdt som et selvstendig alternativ er at det fortsatt kan være behov for å bruke den lokale lensmannen til registrering selv om han ikke gis kompetanse som namsmann etter politiloven § 17.

Til § 12 a første ledd

Ordlyden namsmannen erstatter namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver. Melding kan også av praktiske grunner gis til den lokale lensmannen selv om han ikke gis kompetanse som namsmann etter politiloven § 17.

Til § 125 tredje ledd tredje punktum

Begrepet skjønn erstatter rettslig skjønn da det ikke lenger har noen mening å skille mellom rettslige og utenrettslige skjønn.

Endring i veksellosen

Til § 87 første og annet ledd.

Ordlyden namsmannen erstatter lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver i begge ledd.

Endring i barnelova

Til § 38 tredje ledd første punktum

Endringen innebærer en tilføyelse ved at både namsmannen, lensmannen eller tingretten kan få melding om at ingen lenger har foreldreansvaret til et barn etter dødsfall. Barneloven får da samme angivelse av hvem dødsfall kan meldes til som skifteloven § 12 a.

*Endring i rettsgebyrloven**Til § 5 a nr. 3 første punktum*

Ordlyden den alminnelige namsmannen erstatter lensmann, namsfogd eller politistasjonssjef. Hvem som har kompetanse som namsmann følger av ny § 17 i politiloven.

*Endring i konkursloven**Til § 80 fjerde ledd*

Ordlyden namsmannen erstatter namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver. Lensmannen er beholdt som et alternativ da det kan være behov for å benytte den lokale lensmannen til registrering selv om han ikke har kompetanse som namsmann etter politiloven § 17.

*Endringer i tvangsfullbyrdsloven**Til § 2-2 første ledd*

Ny § 2-2 første ledd henviser til politiloven § 17 i stedet for selv å definere hvem som kan være namsmann. Etter ny § 17 i politiloven står man friere til å organisere namsfunksjonen for eksempel ved å bestemme at en lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd kan ivareta oppgaven som namsmann for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikter, men innenfor samme politidistrikt.

Til § 5-16 annet ledd annet og tredje punktum

Med den åpningen for større namsmannsdistrikter som ligger i forslaget til utforming av politiloven ny § 17, vil det i langt større utstrekning forekomme at namsmannsdistrikter strekker seg over flere domssogn (rettskretser). I annet ledd annet og nytt tredje punktum reguleres hvilken av tingrettene som i slike tilfeller er rett klageinstans. Det er tingretten for den rettskretsen saksøkte bor, eller saken har annen stedlig tilknytning som begrunner namsmannens stedlige kompetanse. Hvis det for eksempel begjæres utlegg i et namsmannsdistrikt «hvor saksøkte har formuesgoder», jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-3 annet ledd, vil det avgjørende for hvilken tingrett som er rett klageinstans, være hvor i namsmannsdistriktet formuesgodene befinner seg. Har saksøkte formuesgoder i flere rettskretser innen namsmannsdistriktet, må det avgjørende være hvor de viktigste formuesgodene befinner seg, eventuelt subsidiært til hvilken tingrett namsmannen sender klagen. Det kan ikke være slik at klageren i slike tilfeller må inngi flere klager som så skal behandles av flere tingretter.

*Endringer i politiloven**Til § 2 nr. 7*

Ordlyden den alminnelige namsmannen erstatter lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver. Dette innebærer ikke endringer i hvem som kan gis kompetanse til å være namsmann. Det vil fortsatt være lensmann, politistasjonssjef og namsfogd.

Til § 16 annet ledd

Bestemmelser om organisering av den sivile rettspleien flyttes ut av § 16 annet ledd og samles i ny § 17. § 16 annet ledd regulerer etter dette bare inndeling av politidistriktene i lensmanns og politistasjonsdistrikter.

Til § 16 tredje ledd nr. 4

Bestemmelsen oppheves fordi man ønsker at namsfogdene skal ha en felles administrativ tilknytning til politidistriktene.

Til § 17

Bestemmelsen viderefører innholdet i tvangsfullbyrdsloven § 2-2 første ledd første til fjerde punktum om hvem som i utgangspunktet er namsmann. Første ledd annet punktum viderefører prinsippet i politiloven § 16 annet ledd tredje punktum om at namsmannsdistriktene ikke skal gå på tvers av kommunegrenser, men omfatte en eller flere hele kommuner. Endringen i første ledd tredje punktum innebærer at Kongen gis myndighet til å fastsette at en lensmann, politiavdelingsjef eller namsfogd skal kunne utføre namsmannsoppgavene for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikt i samme politidistrikt.

Til § 29 andre ledd

Begrepet namsmannen erstatter her lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver jf. merknad til § 2 nr. 7.

*Endring i skatteforvaltningsloven**Til § 3-3 bokstav k første punktum*

Ordlyden den alminnelige namsmannen erstatter lensmannen, namsfogd og politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

6.2 Til endringene vedrørende lensmannsskjønn

Endring i lov om taugbaner og løpestrenger

Til § 16

Som resultat av at ordningen med lensmannsskjønn faller bort skal skjønn etter loven styres av jordskifteretten.

Endringer i skjønnsprosessloven

Til § 7, § 9 annet ledd, § 10 annet ledd, § 17 annet ledd, § 24, § 25, § 31, § 34 første ledd, § 38 annet ledd, § 40 første ledd annet punktum, § 45, § 49 og § 54 b annet ledd.

Bestemmelsene oppheves som konsekvens av at ordningen med lensmannsskjønn faller bort.

Til § 1

Endringen er en tilpasning til at skjønn skal styres enten av tingretten eller av jordskifteretten og ikke lenger av lensmann, namsfogd eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

Til § 6 første ledd

Den enkelte som begjærer skjønnsforretning må forholde seg til rettskretsen da skjønnet skal styres av tingretten eller jordskifteretten.

Til § 8 første ledd

Henvvisning til lensmannen er tatt ut da ut da lensmenn ikke lenger skal styre skjønn.

Til § 11 første ledd første og annet punktum

Endringen innebærer at også skjønn som styres av jordskifteretten normalt skal settes med fire skjønnsmedlemmer. Det vil fortsatt være adgang til å benytte to skjønnsmedlemmer dersom en av partene krever det og skjønnsstyreren finner det ubetenkelig.

Til §§ 12 første ledd, 13 og 20 a

Endringene er en konsekvens av at lensmannsskjønn ikke lenger er aktuelt.

Til § 33 a første ledd

Ved oppheving av ordningen med lensmannsskjønn er det ikke lenger aktuelt å fremme begjæ-

ring om overskjønn for andre myndigheter enn retten.

Til §§ 50 og 52 første punktum

Henvisningene til § 49 er ikke lenger aktuelle som konsekvens av at lensmannsskjønn ikke lenger er aktuelt.

Til § 58 annet ledd

Ved opphevelse av lensmannsskjønn vil alle erstatningsbeløp bli fastsatt ved kjennelse og annet ledd siste punktum være overflødig.

Endring i Svalbardloven

Til § 10 tredje ledd

Bestemmelsen oppheves som konsekvens av at ordningen med lensmannsskjønn faller bort.

Endringer i landslottloven

Til § 6 tredje ledd

Bestemmelsen oppheves fordi den ikke lenger har praktisk betydning.

Til § 8

Bestemmelsen oppheves fordi den ikke lenger har praktisk betydning.

Endring i beredskapsloven

Til § 16 første ledd annet punktum

Bestemmelsen om lensmannsskjønn oppheves uten å bli erstattet av ny regel om hvem som skal holde skjønnet i tilfeller hvor det ikke treffes særskilt beslutning.

Endringer i rekvisisjonsloven

Til § 13 tredje ledd

Bestemmelsen oppheves da det ikke lenger vil være behov for en forskriftshjemmel om lensmannsskjønn.

Til § 15 første ledd

Bestemmelsen justeres som resultat av at lensmannsskjønn bortfaller.

*Endring i friluftsløven**Til § 35 femte ledd tredje punktum*

Endringen innebærer at jordskifteretten skal styre skjønnnet og ikke lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

*Endringer i oreigningsloven**Til § 17 første ledd*

Ordlyden rettslig skjønn er erstattet med en henvisning til tingretten i første punktum. Etter endringen i annet punktum vil jordskifteretten styre skjønn som skal fastsette vederlag i de tilfeller som listes opp, og ikke lensmannen, namsmannen eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver. Ordlyden rettslig skjønn i fjerde punktum erstattes også med en henvisning til tingretten.

Til § 19 første ledd annet punktum

Endringen innebærer at jordskifteretten skal styre skjønnnet istedenfor lensmannen, namsfogden eller politiavdelingssjef med sivile rettspleieoppgaver.

Til § 26 annet ledd

Endringen innebærer at jordskifteretten skal styre skjønnnet istedenfor lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

Til § 27 annet ledd

Endringen innebærer at jordskifteretten skal styre skjønnnet istedenfor lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

*Endring i veglova**Til § 60 første ledd*

Begrepet rettslig skjønn er erstattet med skjønn styrt av tingretten.

*Endring i patentloven**Til § 70 første ledd annet punktum*

Begrepet rettslig skjønn er erstattet med skjønn styrt av tingretten.

*Endring i kulturminneloven**Til § 11 annet ledd annet punktum*

Etter endringen skal skjønnnet styres av jordskifteretten og ikke lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

Til § 12 femte ledd annet punktum

Begrepet rettslig skjønn erstattes av skjønn styrt av tingretten.

*Endring i rettshjelpsloven**Til § 10 første ledd*

Henvisning til lensmannsskjønn er ikke lenger aktuelt.

*Endring i forurensningsloven**Til § 22 tredje ledd tredje punktum*

Begrepet rettslig skjønn er erstattet med skjønn styrt av tingretten.

*Endringer i rettsgebyrloven**Til § 5 a nr. 2*

Bestemmelsen oppheves som overflødig.

Til § 11 første ledd første punktum

Henvisning til lensmann, namsfogd og politistasjonssjef fjernes som overflødig.

Til § 11 tredje ledd

Bestemmelsen oppheves som overflødig.

*Endringer i lakse- og innlandsfiskloven**Til § 27 tredje ledd første punktum*

Begrepet rettslig skjønn er erstattet med skjønn styrt av tingretten.

Til § 31 tredje ledd annet punktum

Begrepet rettslig skjønn er erstattet med skjønn styrt av tingretten.

*Endring i bygdeallmenningsloven**Til § 6-11 første ledd*

Begrepet rettslig skjønn er erstattet med skjønn.

*Endring i lov om løysingsrettar**Til § 22 annet ledd*

Etter endringen skal skjønnets styres av jordskifteretten og ikke lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

*Endring i tomtefestelova**Til § 43 første ledd første punktum*

Begrepet rettslig skjønn erstattes med skjønn styrt av tingretten.

Til § 43 første ledd annet punktum

Bestemmelsen oppheves som overflødig når ordningen med lensmannskjønn oppheves.

*Endring i burettslagslova**Til § 4-18 annet ledd annet punktum*

Etter endringen skal skjønnets styres av jordskifteretten og ikke lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

*Endring i ekomloven**Til § 12-3 tredje ledd fjerde og femte punktum*

Endringen i fjerde punktum innebærer at skjønnets skal styres av jordskifteretten og ikke lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver. Etter femte punktum er ordlyden rettslig skjønn erstattet med henvisning til tingretten.

*Endring i matrikkellova**Til § 45 annet punktum*

Endringen innebærer at jordskifteretten overtar lensmannens skjønnskompetanse etter matrikkellova § 45.

*Endring i plan- og bygningsloven**Til § 16-12 første ledd*

Endringen innebærer at jordskifteretten overtar lensmannens skjønnskompetanse etter samme lovs §§ 27-3 og 28-3.

*Endring i naturmangfoldloven**Til § 51 annet ledd*

Begrepet rettslig skjønn erstattes med skjønn styrt av tingretten.

*Endring i mineralloven**Til § 53 første ledd*

Bestemmelsen oppheves.

*Endring i jordskiftelova**Til § 5-3*

Endringene er en konsekvens av at skjønnsoppgaver etter flere lover blir overført til jordskifteretten.

Til § 5-7 første ledd tredje punktum og andre ledd første punktum

Ordlyden rettslig skjønn er her skiftet ut med skjønn styrt av tingretten.

*Endring i postloven**Til § 55 annet ledd tredje punktum*

Kompetanse til å styre skjønnets overføres fra lensmannen til jordskifteretten.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i rettergangslovgivningen mv. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i rettergangslovgivningen mv. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i rettergangslovgivningen mv. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet)

I

Lovendringer om organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 27 sjette ledd skal lyde:

Den alminnelige namsmannen er sekretariat for forliksrådene i sitt distrikt. Kongen kan ved forskrift gi regler om forholdet mellom forliksrådet og sekretariatet.

§ 28 første ledd fjerde punktum oppheves.

§ 28 nytt annet ledd skal lyde:

Møtene holdes hos sekretariatet. Ligger sekretariatet utenfor forliksrådskretsen, holdes møtene i forliksrådskretsen dersom forliksrådet bestemmer det.

§ 63 første ledd skal lyde:

Hovedstevnevitne er den som er utpekt som namsmann etter politiloven § 17.

§ 63 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Med politimesterens samtykke kan det oppnevnes hjelpestevnevitner fra andre lensmannskontorer og politistasjoner i namsmannsdistriktet.

2. I lov 21. februar 1930 om skifte gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Registrering og forsegling foretas av tingretten, av namsmannen eller lensmannen eller av en annen skikket person oppnevnt av tingretten.

§ 12 a første ledd skal lyde:

Om dødsfall skal den døde nærmeste slektninger, ektefellen eller andre som har vært til stede, straks gi melding til namsmannen eller lensmannen eller til tingretten.

§ 125 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

For øvrig får skjønnslovens bestemmelser om *skjønn* tilsvarende anvendelse så langt de passer på skiftetakst.

3. I lov 27. mai 1932 nr. 2 om veksler skal § 87 første og annet ledd lyde:

Protest tas opp av *namsmannen*.

Dersom det er nødvendig for at protesten skal kunne opptas i tide, kan *namsmannen* ta opp protest utenfor sitt distrikt.

4. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre skal § 38 tredje ledd første punktum lyde:

Fører dødsfall til at ingen lenger har foreldreansvaret for eit barn, skal *namsmannen*, lensmannen eller tingretten få opplysning om det i dødsfallsmeldinga.

5. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr skal § 5 a nr. 3 første punktum lyde:

Avgjørrelser som gjelder forretninger som nevnt i kapittel 4 og § 25 hos *den alminnelige namsmannen* eller hos en særskilt namsmann kan påklages til tingretten etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

6. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs skal § 80 fjerde ledd lyde:

Registrerings- og forseglingsforretningene kan overlates til *namsmannen* eller *lensmannen* eller til en annen skikket person oppnevnt av retten.

7. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

§ 2-2 første ledd skal lyde:

Namsmannen er den som er utpekt som namsmann etter politiloven § 17.

§ 5-16 annet ledd annet punktum og nytt tredje punktum skal lyde:

Ellers forelegges klagen sammen med de tilhørende dokumenter og opplysninger uten opphold for *tingretten i rettskretsen der saksøkte bor. Hvis namsmannens stedlige kompetanse bygger på annet grunnlag enn saksøktes bosted, forelegges klagen for tingretten i rettskretsen som saken har slik tilknytning til.*

Nåværende tredje punktum blir fjerde punktum.

8. I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 7 skal lyde:

7 utføre andre oppgaver som er fastsatt i lov eller som følger av sedvane, herunder oppgaver som i lov er lagt til *den alminnelige namsmannen.*

§ 16 annet ledd skal lyde:

Politidistriktene inndeles i lensmanns- og *politistasjonsdistrikter.* Inndelingen fastsettes av Kongen.

§ 16 tredje ledd nr. 4 oppheves.

I kapittel III skal ny § 17 lyde:

§ 17 *Den alminnelige namsmannen*

Lensmannen og politistasjonssjefen er namsmann i sitt distrikt med mindre oppgaven som namsmann ivaretas av et namsfogdkontor ledet av en namsfogd. Namsmannsdistrikter skal omfatte en eller flere hele kommuner. Kongen kan bestemme at én lensmann, politistasjonssjef eller namsfogd skal ivareta oppgaven som namsmann for flere lensmanns- og politistasjonsdistrikter i samme politidistrikt.

Namsmann for Svalbard er sysselmannen.

Kongen fastsetter hvilke namsmannsdistrikter norsk kontinentalsokkel og norsk økonomisk sone hører til.

§ 29 annet ledd skal lyde:

Departementet gir nærmere regler om i hvilken utstrekning *namsmannen* kan overlate sine oppgaver etter lov, til sine underordnede.

9. I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning skal § 3-3 bokstav k første punktum lyde:

til den alminnelige namsmannen og tingrett til bruk i skiftesak, når en innsynsbegjæring gjelder fastsetting av skatt for avdøde, og det ikke foreligger formell beslutning om skifteform.

II

Lovendringer vedrørende lensmannsskjønn

1. I lov 14. juni 1912 nr. 1 om anlegg av taugbaner og løipestrenger mv. skal § 16 lyde:

Skjønn som holdes med hjemmel i loven her, styres av *jordskifteretten.*

2. I lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker gjøres følgende endringer:

§ 7, § 9 annet ledd, § 10 annet ledd, § 17 annet ledd, § 24, § 25, § 31, § 34 første ledd, § 38 annet ledd, § 40 første ledd annet punktum, § 45, § 49 og § 54 b annet ledd oppheves.

§ 1 skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapittel kommer til anvendelse på skjønn som styres av tingretten, samt på skjønn som styres av jordskifteretten i den utstrekning det følger av jordskiftelova § 5-7.

§ 6 første ledd skal lyde:

Skjønnsforretningen holdes i den *rettskrets* hvor gjenstanden for skjønnet befinner seg.

§ 8 første ledd skal lyde:

Begjæring om en skjønnsforretning fremsettes ved prosesskriv eller muntlig for den *rett* som skal styre forretningen.

§ 11 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Antall skjønnsmedlemmer skal være *fire* dersom ikke annet er bestemt ved lov. *Skjønnet* settes med to skjønnsmedlemmer dersom en av partene krever det og skjønnsstyreren finner det ubetenkelig.

§ 12 første ledd skal lyde:

Skjønnsmedlemmer tas av det utvalg som omhandles i § 14 første ledd. *Oppnevningen foretas av skjønnsstyreren.*

§ 13 skal lyde:

Når *det etter domstolloven* § 20 er oppnevnt en særskilt skjønnsstyrer for en forretning som strekker seg gjennom flere kretser, skal de samme skjønnsmedlemmer gjøre tjeneste i alle kretser. *Skjønnsmedlemmer oppnevnes av skjønnsstyreren.*

§ 20 a skal lyde:

Godtgjørelse til skjønnsmedlemmer fastsettes av *skjønnsstyreren* etter forskrifter gitt av Kongen. *Fastsettingen kan ankes etter reglene i rettshjelp-loven § 27.*

§ 33 a første ledd skal lyde:

Begjæring om overskjønn framsettes for den *retten* som har avsagt *underskjønnet*. *Begjæringen forkynnes* for motparten, og det settes samtidig frist for uttalelse. Fristen bør normalt være tre uker.

§ 50 skal lyde:

Avgjørelse av tvist etter § 48 kan bare angripes ved begjæring om overskjønn når avgjørelsen går ut på å fremme saken.

§ 52 første punktum skal lyde:

Oppstår det slik tvist som nevnt i § 48 og skjønnet blir fremmet, kan hver part kreve at det blir gitt alternative takster på grunnlag av forskjellige påstander.

§ 58 annet ledd skal lyde:

Erstatningen fastsettes av skjønnsstyreren ved kjennelse.

3. I lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard oppheves § 10 tredje ledd.

4. I lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold oppheves § 16 første ledd annet punktum.

5. I lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner gjøres følgende endringer:

§ 13 tredje ledd oppheves.

§ 15 første ledd skal lyde:

De lokale skjønnsnemnder fastsetter erstatning for ytelser og tap som ikke blir avgjort etter takster eller av Sentralnemnda for rekvisisjonsaker.

6. I lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet skal § 35 femte ledd tredje punktum lyde:

Skjønnet styres av *jordskifteretten*.

7. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom gjøres følgende endringer:

§ 17 første ledd skal lyde:

Skjøn som skal fastsette vederlag for oreigningsinngrep etter § 2, skal *haldast av tingretten* etter skjønnslova om ikkje anna er sagt nedanfor. Skjøn som skal fastsette vederlag for inngrep etter § 2 nr. 1, 3, 9, 10, 11, 12, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 50 og 53 er det *jordskifteretten* som styrer. Det same gjeld inngrep etter § 2 nr. 19 for lågspana kraftline og nr. 47 til bate for høgst fem brukseiningar. Kongen eller styringsorgan med fullmakt etter § 5 kan likevel gjera vedtak for den einskilde saka om at skjønnet skal *styrast av tingretten*.

§ 19 første ledd annet punktum skal lyde:

I andre høve vert skadebota fastsett i skjøn som vert styrt av *jordskifteretten*.

§ 26 annet ledd skal lyde:

Tvist om omfanget av ryddingsskyldnaden, om alt ryddingsarbeidet er gjort, eller om kva krav grunneigaren har når han lyt gjera arbeidet sjølv, vert avgjort med skjøn som vert styrt av *jordskifteretten*.

§ 27 annet ledd skal lyde:

Skjøn etter fyrste leden vert styrt av *jordskifteretten*.

8. I lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar skal § 60 første ledd lyde:

Med unntak av skjønn som nemnt i andre ledd, skal skjønn etter denne lova haldast som *skjønn styrt av tingretten* etter skjønnslova.

9. I lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter skal § 70 første ledd annet punktum lyde:

For den rett som således overtas, skal betales erstatning, som fastsettes ved *skjønn styrt av tingretten* dersom minnelig overenskomst ikke oppnås.

10. I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner gjøres følgende endringer:

§ 11 annet ledd annet punktum skal lyde:

Skjønnet styres av *jordskifteretten*.

§ 12 femte ledd annet punktum skal lyde:

Dersom partene ikke blir enige om hvilken erstatning som skal gis, fastsettes erstatningen ved *skjønn styrt av tingretten*.

11. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri retts-hjelp skal § 10 første ledd lyde:

Fri rettshjelp som ikke omfattes av § 15, gis som fritt rettsråd, herunder behandling for forliksrådet, *jordskifteretten* og voldgiftssaker.

12. I lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall skal § 22 tredje ledd tredje punktum lyde:

I mangel av avtale, fastsettes merkostnaden og fordelingen av dette ved *skjønn styrt av tingretten*.

13. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 5 a nr. 2 oppheves.

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

For behandling av *skjønn* og takster som styres av en dommer ved de alminnelige *domstoler eller en dommer i jordskifteretten* betales 5 ganger rettsgebyret for hver dag eller del av dag som *skjønn* varer.

§ 11 tredje ledd oppheves.

Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

14. I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. gjøres følgende endringer:

§ 27 tredje ledd første punktum skal lyde:

Spørsmål om rettighetshaverne etter alminnelige rettsgrunnsetninger har krav på erstatning for tap som følge av vedtak etter denne paragraf, avgjøres ved *skjønn styrt av tingretten* om ikke annet blir avtalt.

§ 31 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Partene kan innen 3 måneder etter departementets vedtak kreve spørsmålet avgjort ved *skjønn styrt av tingretten*.

15. I lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygde-allmenninger skal § 6-11 lyde:

Når allmenningsstyret har gitt samtykke etter § 6-1 annet ledd, tillatelse etter § 6-2, eller foretatt utvisning etter § 6-4 annet ledd eller § 6-10 første ledd, eller festet bort setergrunn etter § 6-8 første ledd annet punktum, og noen bruksberettiget mener vilkårene ikke foreligger, kan vedkommende kreve dette spørsmålet avgjort ved *skjønn*.

16. I lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar skal § 22 annet ledd lyde:

*Skjønn*et vert styrt av *jordskifteretten*.

17. I lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste gjøres følgende endringer:

§ 43 første ledd første punktum skal lyde:

Skjønn etter lova her blir haldne som *skjønn styrt av tingretten*.

§ 43 første ledd annet punktum oppheves.

18. I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag skal § 4-18 annet ledd annet punktum lyde:

*Skjønn*et skal styrast av *jordskifteretten*.

19. I lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon skal § 12-3 tredje ledd fjerde og femte punktum lyde:

*Skjønn*et styres av *jordskifteretten*. Kongen kan likevel gjøre vedtak for den enkelte sak om at *skjønn*et skal styres av *tingretten*.

20. I lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering skal § 45 annet punktum lyde:

Skjønn blir styrt av *jordskifteretten*.

21. I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling skal § 16-12 første ledd lyde:

Skjønn etter dette kapittel behandles av *tingretten* etter reglene om ekspropriasjon i lov 1. juni 1917 nr. 1 om *skjønn* og ekspropriasjonssaker. *Skjønn* etter §§ 27-3 og 28-3 behandles av *jordskifteretten* etter samme lov.

22. I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold skal § 51 annet ledd lyde:

Blir tilbudet ikke akseptert, kan eier eller rettighetshaver senest seks måneder etter at det ble gitt, sette frem krav for fylkesmannen om at staten begjærer *skjønn styrt av tingretten* til fastsetting av erstatning etter § 50.

23. I lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser oppheves § 53 første ledd.

Nåværende annet og tredje ledd blir første og annet ledd.

24. I lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigheds- og rettshøve på fast eigheds m.m. gjøres følgende endringer:

§ 5-3 første ledd skal lyde:

Jordskifteretten held *skjønn* og tek andre avgjerder i samband med sak for jordskifteretten etter

- a) lov 14. juni 1912 nr. 1 om anlæg av taugbaner og løpestrenger mv. §§ 8 og 16, når det er nødvendig av omsyn til jordskiftet
- b) lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet § 35 femte ledd tredje punktum
- c) lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigheds §§ 17, 19, 26 og 27
- d) lov 5. mai 1961 om grannegjerde
- e) lov 16. juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål §§ 7, 9 og 14
- f) lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar kapittel VII
- g) lov 29. november 1968 um særlege råderettar over framand eigheds
- h) lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 11

- i) lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar § 22
- j) lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann § 31 tredje ledd bokstav c
- k) lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag § 4-18
- l) lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon § 12-3
- m) lov 17. juni 2005 nr. 101 om eighedsregistrering § 45
- n) lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift
- o) lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling § 16-12, og
- p) lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester § 55

§ 5-7 første ledd tredje punktum skal lyde:

Reglane for *skjønn styrt av tingretten* i lov 1. juni 1917 nr.1 om *skjønn* og ekspropriasjonssaker gjeld så langt kapittel 1, 2, 6 og 8 ikkje har reglar om behandlinga.

§ 5-7 annet ledd første punktum skal lyde:

Avgjerder som jordskifteretten tek som eiga sak etter §§ 5-4 til 5-6, følgjer reglane for *skjønn styrt av tingretten* i lov 1. juni 1917 nr. 1 om *skjønn* og ekspropriasjonssaker.

25. I lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester skal § 55 annet ledd tredje punktum lyde:

Skjønnet styres av jordskifteretten.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid. Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

